

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.004.03.2019

Robert Pieszczoł, dyrektor
Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego
w Boguchwale
ul. Suszyckich 9, 36-040 Boguchwała

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/098 Działalność ośrodków doradztwa rolniczego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale
Kierownik jednostki kontrolowanej	Robert Pieszczoł, dyrektor od 4 stycznia 2017 r., w okresie wcześniejszym funkcję dyrektora jednostki poprzednio pełnił Jerzy Jakubiec, od 19 sierpnia 2013 r. do 30 czerwca 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	(akta kontroli str. 3-4) - planowanie i realizacja ustawowych zadań przez Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego - gospodarka finansowa i wykorzystanie majątku - współpraca z innymi podmiotami w zakresie realizacji ustawowych zadań
Okres objęty kontrolą	2016-2018 (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1, przy uwzględnieniu kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. Najwyższej Izbie Kontroli ¹ , tj. legalności, gospodarności, rzetelności i celowości.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	1. Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/45/2019 z 27 lutego 2019 r 2. Alina Walenia, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/54/2019 z 18 marca 2019 r.

(akta kontroli str. 1-4)

---

¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego³, która była zgodna z ustawowym zakresem zadań i usług.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2016-2018 PODR realizował zadania określone w art. 4 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego⁴ w oparciu o roczne programy działalności i plany finansowe zatwierdzone przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁵. Dane z wykonania zadań doradczych rejestrowano we wdrożonym w 2008 r. wewnętrznym systemie elektronicznym - tzw. Informatycznej Bazie Danych⁶. Za rzetelność wprowadzonych danych odpowiadali doradcy rolni (wykonawcy zadań) i nadzorujący ich kierownicy poszczególnych komórek organizacyjnych. Taki sposób monitoringu funkcjonowania IBD budził wątpliwości związane z wiarygodnością gromadzonych danych z uwagi na brak możliwości ich weryfikacji.

Najwyższa Izba Kontroli⁷ stwierdziła brak procedur służących do analizy potrzeb podmiotów na obszarach wiejskich na usługi doradcze. Przeprowadzono jedynie badanie ankietowe wąskiej grupy rolników (w 2017 r. - 431 osób, w 2018 r. - 403 osoby). PODR powinien zapewnić, aby w ramach cyklicznej procedury badania potrzeb rolników odpowiednie usługi doradcze były określane i wybierane na podstawie takiej analizy, bez ryzyka przypadkowego kierowania procesem przez dostawcę usług. Ponadto, w kontroli wykazano brak ewaluacji efektów usług doradczych. Zdaniem NIK, umożliwiłaby ona uzyskanie informacji o faktycznie osiągniętych rezultatach doradztwa rolniczego finansowanego z budżetu państwa. PODR realizując zadania ustawowe świadczył usługi w zakresie stosowania nowoczesnych technologii i ekonomiki i organizacji produkcji oraz podejmował współpracę z licznymi podmiotami działającymi w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi.

PODR prowadził prawidłową gospodarkę finansową, opartą głównie o środki z dotacji celowych. Majątek będący w dyspozycji PODR w Boguchwale umożliwiał właściwą realizację zadań.

Stwierdzono, że zasoby finansowe pochodzące ze środków dotacji przekazywane przez Ministra RiRW umożliwiały realizację przez PODR zadań ustawowych i innych zadań zleczanych na podstawie stosownych umów. PODR zapewnił efektywne wykorzystanie tych środków i rzetelne ich rozliczanie. Dane dotyczące zakresu rzeczowo - finansowego zrealizowanych zadań przedstawiane były corocznie w terminowo sporządzanych sprawozdaniach.

Ustalona w kontroli nieprawidłowość polegała na zatrudnieniu dwóch osób na stanowiskach kierowników powiatowych zespołów doradztwa rolniczego⁸, które nie spełniały określonych przepisami warunków co do wymaganych kwalifikacji zawodowych, jak również stażu pracy.

---

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ dalej PODR

⁴ Dz. U. z 2018 r., poz. 711 ze zm., dalej ustawa o jdr

⁵ dalej Minister RiRW

⁶ dalej IBD

⁷ dalej NIK

⁸ dalej PZDR

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Wykonywanie ustawowych zadań przez jednostki doradztwa rolniczego.

Opis stanu faktycznego

1. Struktura organizacyjna wodr¹⁰.

PODR prowadził doradztwo rolnicze obejmujące działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich. PODR działał na podstawie ustawy o jdr. W PODR wyodrębniono dwa poziomy organizacyjne: wojewódzki i terenowy. Za całokształt funkcjonowania PODR odpowiadał dyrektor, który nim kierował przy pomocy dwóch zastępców, głównego księgowego oraz kierowników komórek organizacyjnych. Organem opiniodawczo-doradczym dyrektora PODR była Rada Społeczna Doradztwa Rolniczego¹¹.

PZDR-y stanowiły drugi, tzw. terenowy poziom w strukturze PODR. W ramach PODR ustalono 21 PZDR - na terenie każdego powiatu po jednym. Ich pracę nadzorował kierownik, który bezpośrednio podlegał I zastępcy dyrektora PODR. Jego zadanie polegało na ustalaniu priorytetów doradczych na terenie gmin i powiatu w konsultacji z rolnikami i mieszkańcami obszarów wiejskich, administracją samorządową, współpraca z instytucjami na ich terenie, koordynacja i udział w opracowywaniu programów działalności i okresowych sprawozdań, zapewnianie, w miarę możliwości finansowych, odpowiednich warunków i środków technicznych do realizacji zadań.

W ramach kontroli PODR wizytacją objęto dwa PZDR; w Jarosławiu i Leżajsku. Doradcy z obydwu PZDR-y świadczyli usługi z zakresu doradztwa rolniczego, o których mowa w art. 4 ust. 2 i 4 ustawy o jdr. W rocznych programach działalności PZDR Jarosław i Leżajsk uwzględniono zarówno działania nieodpłatne, jak i odpłatne, o których mowa w art. 4 ust. 2 i 4 ustawy o jdr. W pierwszym z nich w latach 2016-2018 ustawowe zadania wykonywało odpowiednio: 12, 13, 13 osób, w drugim - odpowiednio: 8, 9, 8. Doradcy rejestrowali dane z ilości i rodzaju wykonanych zadań w IBD. Z wyjaśnień kierowników wynikało, że doradcy nie uzupełniali IBD na bieżąco, z uwagi na natłok zajęć. Baza IBD była uzupełniana maksymalnie do czwartego dnia danego miesiąca i po tym terminie była zamykana, bez możliwości edycji danych. Nadzór nad całokształtem wykonywanych zadań PZDR pełnili kierownicy, którzy w zakresach powierzonego stanowiska pracy mieli obowiązek koordynowania i nadzorowania realizacji zadań przez podległych pracowników.

(akta kontroli str. 33-50, 179-180, 1431, 1446, 1447-1454)

Zadania i sposób działania PODR zostały określone w Statucie¹² stanowiącym załącznik do zarządzenia nr 36 Ministra RiRW z dnia 19 sierpnia 2016 r.¹³

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ wodr - wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego

¹¹ Rada

¹² <https://bip.podrb.pl/attachments/article/6/Statut%20PODR.pdf>

¹³ poz. 28

Szczegółową strukturę organizacyjną oraz zadania poszczególnych komórek organizacyjnych PODR określał regulamin organizacyjny. W latach 2016-2018 obowiązywały dwa regulaminy organizacyjne:

z 9 lutego 2017 r.¹⁴, zatwierdzony przez Ministra RiRW¹⁵

z 4 lutego 2014 r. zatwierdzony uchwałą Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie¹⁶.

(akta kontroli str. 7-54)

W latach 2016, 2017 i 2018 w PODR funkcjonowały następujące komórki organizacyjne, z liczbą zatrudnionych w nich osób, odpowiednio:

Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem rolnym - 7, 7, 7

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń, i Wydawnictw - 10, 9, 7

Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich -, w 2016 r. nie funkcjonował, 8, 8

Dział Technologii Produkcji Rolnej i Doświadczalnictwa - w 2016 r. nie funkcjonował, 21, 17

Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska - w 2016 r. nie funkcjonował, 4, 5

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego - 200, 201, 214

W 2016 r. następujące działy: Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dział Technologii Produkcji Rolnej i Doświadczalnictwa, Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska - w strukturze PODR - nie funkcjonowały. Natomiast: Dział Systemów Produkcji Roślinnej i Dział Systemów Produkcji Zwierzęcej uwzględniono w strukturze PODR w 2016. W późniejszym okresie działy te połączono w ramach Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa z Sekcjami: Produkcji Zwierzęcej, Produkcji Roślinnej i Doświadczalnictwa.

Zatrudnienie ogółem w PODR (pracownicy administracyjni + doradcy rolni) wynosiło odpowiednio: 301, 303, 312 osób.

Celem zbadania okresu zatrudnienia pracowników w doradztwie rolniczym analizą objęto kierowników działów w PZDR, tj. ogółem 26 osób. W odniesieniu do PZDR w Jarosławiu i Stalowej Woli powierzone zostały obowiązki kierownika osobom, których staż pracy w jdr wynosił odpowiednio: 22 dni i 6 miesięcy. W przypadku PZDR w Lesku i Nisku zawarte zostały umowy o pracę z pracownikami na czas nieokreślony. Osoby te wcześniej nie były zatrudnione w PODR.

Przeważająca liczba doradców rolnych (94,8%) legitymowała się wyższym wykształceniem rolniczym oraz w ramach pokrewnych nauk przyrodniczych i ekonomicznym, i tak: na 272 osoby zatrudnione w PODR 28 posiadało wykształcenie średnie (3 osoby w PZDR i 25 w PODR), wykształcenie wyższe techniczne (tytuł inż.) - 48 osób ogółem w tym 5 w PODR i 43 w PZDR, wykształcenie wyższe (tytuł mgr inż) - 185 osób ogółem, w tym 38 w PODR i 147 w PZDR, wyższe studia zawodowe I stopnia (tytuł licencjat) - 8 ogółem, w tym 1 w PODR i 7 w PZDR, dwie osoby z tytułem dr inż (w dziedzinie nauk rolniczych) w PODR i jeden lekarz weterynarii zatrudniony w PZDR.

W latach 2016-2018 liczba pracowników PZDR kształtowała się na poziomie, odpowiednio:

¹⁴ Załącznik do Zarządzenia nr 7/2017 Dyrektora PODR z dnia 09.02.2017 r.

¹⁵ <https://bip.podrb.pl/attachments/article/8/Regulamin%20Organizacyjny%20PODR.pdf>

¹⁶ uchwała nr 317/7566/14 Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 4 lutego 2014 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale

- w 2016 r. od 5 w powiecie Ustrzyki Dolne (przy 6 gminach) do 18 w powiecie Rzeszów (przy 14 gminach),
- w 2017 r. od 6 w powiecie Ustrzyki Dolne (przy 6 gminach) do 18 w powiecie Rzeszów (przy 14 gminach),
- w 2018 r. od 5 w powiecie Lesko (przy 5 gminach) do 18 w powiecie Sanok (przy 7 gminach).

Odnosząc się do zróżnicowanej liczby pracowników w poszczególnych PZDR dyrektor wyjaśnił m.in, że: (...) większa część załogi jest bliska osiągnięciu wieku emerytalnego stąd potrzeba zatrudnienia nowej kadry w PZDR. Proces wykształcenia doradcy rolnego jest długotrwały, dlatego też nowo przyjmowani pracownicy nabywają wiedzę i umiejętności z zakresu doradztwa rolniczego u boku starszych kolegów. Ustosunkowując się do zwiększonej ilości pracowników zatrudnionych w PZDR Sanok, Dyrektor PODR wyjaśnił, że osoby tam zatrudnione będą świadczyły doradztwo na terenie powiatów sąsiednich, jak Lesko, Ustrzyki Dolne, Brzozów, Krosno.

W regulaminie organizacyjnym PODR poszczególnym komórkom organizacyjnym przyporządkowano następujące ustawowe zadania:

- 1) szkolenia dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie:
  - stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli i przetwórstwa rolno-spożywczego - Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa - Sekcja Doświadczalnictwa (m.in. udziela doradztwa i organizuje szkolenia z zakresu innowacyjnych technologii uprawy roślin), Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
  - rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym, Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa
  - rachunkowości w gospodarstwach rolnych - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym
  - rolnictwa ekologicznego - Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska
  - rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym, Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
  - unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego - Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa
  - ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym,
  - modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku - Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich prowadzi szkolenia w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego, inne aspekty z tego tiret-u nie zostały ujęte w wykazie realizowanych przez PODR zadań,
  - zarządzania gospodarstwem rolnym - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym
  - promocji produktów lokalnych i regionalnych - Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska, Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
  - zaleceń zawartych w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej¹⁷ - Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

¹⁷ O którym mowa w art. 103 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2018 r. poz. 2268 ze zm.)

- 2) prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej - zadanie to realizowały wszystkie jednostki merytoryczne PODR
- 3) prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich - koordynowanie działalności w tym zadaniu przypisano kierownikowi Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw
- 4) udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy, o której mowa w pkt 1 lit. g - Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska, Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym
- 5) prowadzenie analizy rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowych w tym zakresie - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym
- 6) prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego¹⁸; - Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa (Sekcja Technologii Produkcji Roślinnej, Sekcja Doświadczalnictwa)
- 7) upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska - Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa (Sekcja Technologii Produkcji Roślinnej), Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska
- 8) podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego - Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
- 9) upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku - Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
- 10) współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych - Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska
- 11) prowadzenie analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej - zadanie w brzmieniu: analizy rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz upowszechnianie informacji w tym zakresie - Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym
- 12) branie udziału w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalaniu wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie¹⁹ - zadanie nie zostało przypisane żadnej komórce organizacyjnej na koniec 2018 r.

(akta kontroli str. 5-32, 33-42, 55-66, 1303-1307, 1363, 1415-1428, 1431, 1437-1444, 1802)

Działania PZDR zostały opisane w § 22 regulaminu organizacyjnego PODR i polegały na wykonywaniu zadań wymienionych w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr. Szczegółowy wykaz planowanych działań jdr zawarto w Programach działalności PODR na lata 2016, 2017 i 2018 r. Wśród planowanych, jak i wykonanych działań, nie ujęto ustawowego zadania wymienionego w art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o jdr - branie udziału w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalaniu wysokości

¹⁸ opcjonalne, art. 4 ust. 2 pkt 6 ustawy o jdr

¹⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 2033 ze zm.

odszkodowania za te szkody (...), z uwagi na fakt, iż weszło w życie 23 sierpnia 2018 r. W sprawozdaniu z działalności Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale²⁰ za 2018 r. zawarto zapis informujący Ministra RiRW o powodach nierealizowania tego nowego zadania. Z realizacji ustawowych zadań PODR sporządzał sprawozdania, w których szczegółowo przedstawił wykaz tematyczny i liczbowy wykonanych zadań

(akta kontroli str. 25, 169-171, 412-416, 632-636, 1303-1317, 816)

PZDR-y bezpośrednio zarządzane były przez kierowników i w strukturze organizacyjnej podlegały I zastępcy Dyrektora PODR, który kierował, koordynował oraz bezpośrednio nadzorował realizację zadań. Kierownicy poszczególnych działów prowadzili nadzór i koordynację pracy doradczej z zakresu realizacji zadań przypisanych danej komórce organizacyjnej, i tak:

- kierownik Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa prowadził koordynację wykonywania zadań z zakresu produkcji rolniczej,
- kierownik Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym w szczególności prowadził nadzór merytoryczny nad specjalistami z PZDR w zakresie zadań i nad prawidłowością stosowanych wpisów do cennika usług,
- kierownik Działu Rozwoju Obszarów Wiejskich prowadził nadzór merytoryczny nad specjalistami PZDR w zakresie zadań wykonywanych przez dział,
- kierownik Działu Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska prowadził koordynację pracy służby doradczej w zakresie przygotowania i realizacji PROW w obszarze programów rolnośrodowiskowych, rolno-środowiskowo-klimatycznych i rolnictwa ekologicznego,

Kierownik Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw koordynował i nadzorował metody i formy pracy doradczej pracowników PZDR, tj.:

- w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich i własnej kadry doradczej poprzez organizację kursów, konferencji, seminariów, szkoleń
- prowadził kontrolę realizacji zadań doradczych działów oraz PZDR z uwzględnieniem zgodności z instrukcjami metodycznymi i wytycznymi
- sprawował nadzór nad opracowywaniem i realizacją rocznych planów pracy
- harmonizował opracowania comiesięcznych wytycznych oraz określał zadania wynikające z rocznego programu działalności PODR dla PZDR

(akta kontroli str. 8-19, 1801)

W wyjaśnieniu dyrektor PODR podał, m.in., że: (...) kontrola kierowników nad pracą doradczą podległych pracowników polega na bieżącym monitorowaniu i nadzorowaniu ich pracy. Do tej pory prowadzona była na bieżąco, lecz nie dokumentowano tych czynności w formie protokołów, czy notatek służbowych. Na naradach z kierownikami i w rozmowach indywidualnych potwierdzano ustnie prowadzenie takiego nadzoru. Dyrektor dodał, że w czerwcu 2019 r. będą wdrożone rozwiązania związane z prowadzeniem i dokumentowaniem kontroli zarządczej w PODR.

(akta kontroli str. 1803-1815)

Przy PODR działała Rada, która pełniła rolę organu opiniodawczo-doradczego Dyrektora. Członków Rady powoływał Minister RiRW. Skład Rady był zgodny z przepisem art. 9 ust. 5 pkt 2 ustawy o jdr. Minister RiRW 29 listopada 2016 r. zatwierdził Regulamin Rady, który został przyjęty przez Radę uchwałą z dnia 18

---

²⁰ dalej sprawozdanie z działalności PODR

listopada 2016 r.²¹. Rada pozytywnie zaopiniowała roczne programy działalności PODR, jak również sprawozdania z ich realizacji, ponadto roczne plany finansowe i nie wносиła uwag i wniosków do ich treści.

W 2016 r. na posiedzeniu Rady w dniu 18 listopada 2016 r. zgłoszone zostały następujące wnioski dotyczące:

- sporządzenia zestawienia tzw. majątku trudnego, w tym: nieruchomości na terenie Krempnej i nieruchomości będąca w użytkowaniu - tzw. "Stawiska"
- poczynienie starań w kierunku korzystania z pomocy samorządu, który korzysta z terenu i obiektów PODR (gimnazjum, liceum, biblioteka)
- potrzeby poszerzenia kontaktów doradztwa z nauką, zainteresowania nauki z rolnictwem w kwestii zwiększenia szkoleń praktycznych w programach studiów
- braku właściwego kształcenia na wyższych uczelniach na potrzeby doradztwa rolniczego
- potrzeby intensyfikacji doradztwa rolniczego, ponadto ograniczenia importu produktów rolnych, co potęguje trudności w zbyciu rodzimych produktów rolnych
- potrzeby wystąpienia Rady do Ministra RiRW o poszerzenie kontaktów z nauką i zainteresowania rolnictwem

W 2017 r. na posiedzeniu Rady w dniu 22 lutego 2017 r. w ramach tzw. spraw różnych poruszono temat funkcjonowania ośrodka wypoczynkowego w Krempnej z uwagi na m.in. jego zły stan techniczny. Postulowano o wypracowanie przez Dyрекcję PODR koncepcji co do dalszych losów ośrodka wypoczynkowego w Krempnej.

(akta kontroli str. 91-140)

W PODR nie funkcjonowało stanowisko ds. audytu wewnętrznego i stanowisko ds. zarządzania jakością. Zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora PODR stanowisko ds. zarządzania jakością funkcjonowało do dnia związania certyfikatem Systemu Zarządzania Jakością ISO. Natomiast w przypadku stanowiska ds. audytu wewnętrznego, pomimo, iż zawsze znajdowało się w strukturze Ośrodka - nigdy nie było obsadzone. Dyrektor PODR dodał, że sprawa obsady tych stanowisk zostanie rozwiązana w wyniku prac nad nowym regulaminem organizacyjnym.

W regulaminie organizacyjnym²² uwzględniono stanowisko ds. kontroli zarządczej. Do zakresu działania stanowiska ds. kontroli zarządczej należało zapewnienie: zgodności działalności PODR z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdań, ochrony zasobów, przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania, efektywności i skuteczności przepływu informacji, zarządzania ryzykiem.

Zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora PODR, kierownicy komórek organizacyjnych mieli obowiązek prowadzenia nadzoru nad pracą podległych pracowników, kontroli szkoleń, weryfikacji przygotowanej przez pracowników dokumentacji z realizacji zadań. Ponadto pracownicy działów merytorycznych PODR dokonywali wyrwykowych kontroli, które stanowiły podstawowe źródło monitorowania wykonania zaplanowanych zadań doradczych zgodnie z rocznym programem działalności. Dyrektor wyjaśnił m.in. że (...): kierownicy w ramach swoich uprawnień sprawują kontrolę dokumentacji sporządzanej przez podległych pracowników i prowadzą kontrolę wewnętrzną w ramach swojej komórki organizacyjnej.

²¹ uchwała nr 11/IV/2016 Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego działającej przy Podkarpackim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Boguchwale podjęta na posiedzeniu w dniu 18.11.2016 r.,

²² <https://bip.podrb.pl/attachments/article/8/Regulamin%20Organizacyjny%20PODR.pdf>

W toku kontroli ustalono, że PODR nie dysponował dowodami, świadczącymi o podejmowaniu i wykonywaniu działań kontrolnych przez kierowników poszczególnych komórek organizacyjnych w zakresie prowadzonej działalności doradczej, poza niżej opisanymi 17 kontrolami doraźnymi. W związku z powyższym brak było możliwości weryfikacji zapisów ilości i zakresu zadań doradczych wykazanych w działalności doradczej poszczególnych pracowników PODR, w tym ujętych w IBD, a następnie wykazanych w rocznych sprawozdaniach z działalności PODR. Ponadto przyjęty przez Ministra RiRW słownik-terminologia stwarzała możliwość wielokrotnego wykazywania (powielania) jednej i tej samej aktywności doradczej wykonanej w ramach jednego zadania ustawowego.

W toku kontroli ustalono, że w latach 2016-2018 PODR wykonał w sumie 17 doraźnych kontroli w zakresie stosowania w sposób prawidłowy "Zasad i wytycznych przeprowadzania szkoleń organizowanych przez PODR", tj.:

- w 2016 r. - wykonano cztery kontrole szkoleń (co stanowiło 0.11% ilości wykonanych szkoleń²³), z czego w protokołach z dwóch kontroli szkoleń wykazano brak ich przeprowadzenia przez PZDR Rzeszów i Kolbuszowa.

- w 2017 r. - wykonano trzy kontrole szkoleń (co stanowiło 0.21% ilości wykonanych szkoleń)²⁴, z czego w protokole z jednej kontroli wykazano brak przeprowadzenia zaplanowanego szkolenia przez PZDR Ropczyce.

- w 2018 r. - wykonano 10 kontroli (co stanowiło 0.7% ilości wykonanych szkoleń²⁵), z czego w protokołach z sześciu kontroli szkoleń wykazano brak realizacji zaplanowanego szkolenia przez: PZDR Rzeszów (dwukrotnie), Stalowa Wola, Jasło, Leżajsk, Przeworsk, w organizacji i przebiegu szkolenia przez PZDR Łańcut wykazano liczne nieprawidłowości.

W sumie w latach 2016-2018 w PODR zorganizowano i wykazano do Ministra RiRW w sprawozdaniach z realizacji rocznego programu działalności przeprowadzenie 4 683 szkoleń. Ogółem 17 szkoleń zostało poddanych kontroli przez m.in. Dyrektora PODR i kierownika Działu Metodyki, Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw. W kontrolach tych ustalono, że w dziewięciu przypadkach szkolenia nie odbyły się, co stanowiło 53% poddanych kontroli szkoleń. Kontrolujący w tych przypadkach nie uznali szkoleń za zrealizowane. Dyrektor PODR pisemnie wezwał doradców odpowiedzialnych za te szkolenia do złożenia wyjaśnień w zakresie realizacji §1 - Zasady i wytyczne przeprowadzania szkoleń organizowanych przez PODR, wraz z obowiązującymi formularzami - załącznik nr 3 Zarządzenia nr 4/2018 Dyrektora PODR w sprawie: zasad i wytycznych do realizacji usług doradczych, planowania i sprawozdawczości oraz organizacji szkoleń obowiązujących w PODR w terminie 7 dni. Ponadto polecono tym doradcom, aby w wykonywaniu swoich obowiązków służbowych wykazywali się należytą starannością.

(akta kontroli str. 1303-1361, 1371-1372, 1396-1414)

2. Przygotowywanie rocznych programów działalności wodr.

Przeniesienie podległości PODR pod Ministra RiRW pozwoliło od 2017 r. na wprowadzenie jednolitych sposobów działania jdr w zakresie opracowywania rocznych programów działalności oraz wskazania priorytetów działalności doradczej, zapewniających wsparcie zadań wynikających z dokumentów krajowych, dotyczących rolnictwa i obszarów wiejskich oraz WPR²⁶. Do PODR przekazano

²³ w 2016 r. - wykonano 1802 szkolenia

²⁴ w 2017 r. wykonano 1463 szkolenia

²⁵ w 2018 r. wykonano 1418 szkoleń

²⁶ WPR - Wspólna Polityka Rolna

dokument rocznego programu działalności posiadający jednolitą strukturę, zarówno w części opisowej, jak i tabelarycznej. Dokument ten był złożony z wersji drukowanej sporządzonej wg przyjętego, wspólnego dla wszystkich wodr schematu i załącznika w wersji elektronicznej uzupełniającej roczny program działalności i stwarzający możliwość operacji na danych, w tym ich skonsolidowanie i opracowanie pełnej informacji o działaniach wodr w Polsce.

W kontrolowanych latach obowiązywały wytyczne Ministra RiRW dotyczące opisu szczegółowego zadań z zakresu doradztwa rolniczego. Wskazówki te dotyczyły m.in. opisu formy i zakresu tematycznego porad doradczych. Wskazane formy realizacji zadań to: indywidualne porady doradcze, grupowe porady doradcze, pokazy/demonstracje, konkursy, olimpiady, imprezy targowo-wystawiennicze i inne.

W zasadach postępowania na 2018 r. w powyższym zakresie wprowadzono terminologię przyjętą na potrzeby jednolitego programu działalności. Poprzez podanie definicji skonkretyzowano opisy poszczególnych metod doradczych zaleconych przez MRiRW przy wykonywaniu ustawowych zadań z zakresu doradztwa rolniczego²⁷. Wzorzec jednolitego nazewnictwa w zakresie metod doradczych dawał podstawy do opracowywania i realizowania przez PODR jednolitych metodyk działania. MRiRW rekomendowało opracowanie zadania wodr w kontekście budżetu zadaniowego, jako narzędzia usprawniającego przygotowywanie rocznego planu finansowego oraz planu zadań niekomercyjnych.

Na 2016 r. obowiązywały wytyczne w kwestii opracowywania rocznego programu działalności przez PODR odnoszące się do szczegółowego opisu zadań z zakresu doradztwa rolniczego realizowanych w ramach umowy o dotację celową.

(akta kontroli str. 857-893, 901-998, 1053-1064, 1146-1159)

Na 2017 r. pismem z dnia 12 października 2016 r. MRiRW²⁸ wskazało następujące priorytety działalności doradczej:

- a. Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF, z uwzględnieniem bioasekuracji
- b. Doradztwo i upowszechnianie wiedzy na temat systemów wsparcia bezpośredniego na lata 2015-2020, w tym zmian wprowadzonych ze skutkiem od 2017 r.
- c. Wsparcie wdrażania PROW²⁹ na lata 2014-2020: upowszechnienie wiedzy na temat PROW 2014-2020, pomoc rolnikom w ubieganiu się o środki finansowe z PROW
- d. Promowanie działań prośrodowiskowych i przeciwdziałających zmianom klimatycznym
- e. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi
- f. Działania na rzecz bezpieczeństwa żywności
- g. Upowszechnianie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Na 2018 r. MRiRW przekazało do PODR wytyczne w piśmie z dnia 21 września 2017 r.³⁰ w sprawie planowania działalności doradczej na 2018 r. dotyczące:

- Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji

²⁷ terminologia przyjęta na potrzeby jednolitego programu działalności: działalność szkoleniowa (szkolenie, szkolenie wyjazdowe, konferencja), działalność doradcza (porada, doradztwo grupowe), działalność informacyjna (informacja, wydawnictwa, pozostałe, np. audycja tv, radiowa, stoisko promocyjno-informacyjne...), działalność upowszechnieniowa (pokaz, demonstracja, konkurs, olimpiada, wystawy/targi),

²⁸ Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

²⁹ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

³⁰ SAR.drw.073.32.2017 z 21.09.2017 r.

- Wsparcie wdrażania systemów płatności bezpośrednich w ramach WPR na lata 2015-2020
- Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w zakresie rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego, upowszechniania nowych rozwiązań z nauki do praktyki, usprawnienie przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki
- Wsparcie wdrażania PROW na lata 2014-2020
- Promowanie działań prośrodowiskowych, przeciwdziałających zmianom klimatycznym i ułatwiającym dostosowania do tych zmian
- Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi
- Upowszechnianie wiedzy na temat przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi i zwierząt

We wspomnianych wyżej wytycznych MRiRW wskazano, że program działalności ODR³¹ powinien uwzględniać zadania wynikające z dotychczasowego doświadczenia w realizacji usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Do dobrych praktyk należałoby wcześniej przeprowadzenie analiz potrzeb klientów doradztwa, np. przy okazji realizowanych szkoleń lub za pośrednictwem strony internetowej. Zwrócono uwagę na potrzebę uwzględnienia oczekiwań odbiorców usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Zalecono także współpracę z władzami samorządowymi, instytucjami i organizacjami wymienionymi w art. 5 ust. 2 ustawy o jdr, w szczególności ze szkołami ponadgimnazjalnymi resortu rolnictwa i instytutami badawczymi.

MRiRW, w ramach tzw. priorytetów działalności doradczej na przyszły rok, przekazało 12 października 2016 r.³² do PODR jednolity wzór programu zarówno w części tabelarycznej, jak i opisowej wraz z zasadami jego sporządzania oraz tabelami elektronicznymi.

W 2017 r. zgodnie z sugestią MRiRW, Dyrektor PODR zwrócił się do Marszałka Województwa Podkarpackiego³³ o wskazanie najważniejszych priorytetów lub celów strategicznych, które Samorząd Województwa Podkarpackiego planował realizować we współpracy z PODR w 2018 r. W odpowiedzi Marszałek Województwa Podkarpackiego zaproponował włączenie do programu działalności PODR na 2018 r. trzy tematy informacyjno-szkoleniowe, ważne z punktu rozwoju rolnictwa oraz jego opłacalności:

- upowszechnienie wiedzy i informacji na temat zagrożeń oraz zwalczania barszczu Sosnowskiego
- prowadzenie kampanii informacyjnej wśród rolników w zakresie prawidłowego stosowania środków ochrony roślin w kontekście zatruc pszczoł
- upowszechnienie wiedzy i udzielanie porad na temat zasad i technologii upraw konopii włóknistych

W rocznym programie działalności PODR na 2018 r. uwzględniono trzy tematy (zagadnienia) informacyjno-szkoleniowe zaproponowane przez Marszałka Województwa Podkarpackiego: Z.1.A.2.a - Nowoczesna gospodarka pasieczna, Z.1.B.2.a - Doskonalenie pastwiska pszczelego, Z.2.B.2.a - Prowadzenie pasieki przydomowej, Z.1.B.2.b - Zwalczanie chorób i szkodników pszczoł, Z.2.B.1.p -

³¹ ODR - Ośrodek Doradztwa Rolniczego

³² pismo z dnia 12.10.2016 r., znak: SAR.drw.079.8.2016

³³ pismo znak: ZM.070.82.2017 z dnia 26.09.2017 r.

Technologia uprawy konopii włóknistych, Z.2.B.1.r - Barszcz Sosnowskiego - zagrożenia i zwalczanie.

Celem uwzględnienia oczekiwań odbiorców usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich PODR przeprowadził w 2016 i 2017 r. badania ankietowe rozpoznające potrzeby doradcze rolników województwa. Ankietyzacją objęto grupę rolników z 21 powiatów województwa podkarpackiego: 431 rolników w 2017 r. i 403 rolników w 2018 r. Porównując liczbę rolników objętych ankietyzacją w 2017³⁴ r. do ogólnej ilości gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim wynoszącej 129 530 wartość ta wynosiła 0,33%. Zdaniem NIK oferowane usługi doradcze powinny stanowić odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby i być przeprowadzane przy zachowaniu racjonalnych kosztów przez odpowiednio wykwalifikowanych i doświadczonych szkoleniowców.

W wyniku badania ustalono m.in., że rolnicy wykazali zapotrzebowanie głównie na indywidualne doradztwo rolnicze w zakresie płatności bezpośrednich, działań PROW, programów regionalnych, ponadto zgłaszano zapotrzebowanie na doradztwo technologiczne - technologia produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz innowacyjne rozwiązania w produkcji roślinnej i zwierzęcej.

Program na 2017 i 2018 r. zawierał wskazane przez MRiRW priorytety, w tym dotyczące ujednoczenia programu w skali kraju, oraz wskazówki samorządu województwa podkarpackiego.

Zgodnie z zapisami Zasad i wytycznych do opracowania Programu Działalności oraz sprawozdawczości w PODR na 2018 r. stanowiących załącznik nr 2 do zarządzenia nr 4/2018 Dyrektora PODR w Boguchwale z dnia 2 stycznia 2018 r. opracowywanie rocznych programów działalności w odr. miało charakter oddolny, a w jego przygotowaniu brali udział wszyscy pracownicy PODR. Na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego określającego potrzeby doradcze rolników oraz poprzez bieżącą współpracę z rolnikami i mieszkańcami obszarów wiejskich doradcy pozyskiwali informacje w zakresie propozycji zagadnień i zadań do ujęcia w rocznym programie działalności. Kierownicy komórek organizacyjnych PODR, biorąc pod uwagę potrzeby doradcze rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, a także wyznaczone przez MRiRW priorytety, przygotowywali i przedkładali do Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw propozycje tematyczne do rocznego programu działalności. Tematyka ww. programów uwzględniała także zagadnienia wskazane przez MRiRW oraz Samorząd Województwa Podkarpackiego. W oparciu o zgromadzone propozycje i sugestie pracownicy Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw opracowywali projekt rocznego programu działalności z wykorzystaniem jednolitego wzoru przygotowanego przez MRiRW i obowiązującego od października 2016 r.

W opracowaniu rocznych programów działalności uczestniczyli także kierownicy PZDR, którzy sporządzali powiatowe programy działalności, na które składały się zadania przydzielone na każdego specjalistę powiatowego oraz doradcę gminnego. Propozycje (projekty) rocznych programów działalności przekazywano do Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, który na tej podstawie opracowywał projekt jednolitego rocznego programu działalności PODR. Projekt tego programu był przekazywany Radzie Społecznej Doradztwa Rolniczego do zaopiniowania, a następnie po uzyskaniu pozytywnej opinii Rady - do 30 listopada danego roku - do zatwierdzenia Ministrowi RiRW.

Polska Izba Handlu Zagranicznego w dniu 1 grudnia 2014 r. nadała PODR certyfikat nr 1312/2014, jako dowód, że system zarządzania spełnia wymagania Normy PN-EN ISO 9001:2009 w zakresie działalności doradczej, informacyjnej, oświatowej,

³⁴ informacja statystyczna Urzędu Statystycznego w Rzeszowie z 2018 r.-str. 13

upowszechnieniowej i promocyjnej. Ważność certyfikatu wygasła z dniem 30 listopada 2017 r.

(akta kontroli str. 67-90, 141-164, 166, 169-257, 412-506, 632-708)

3. Realizacja zadań wodr.

Zadania nieodpłatne

PODR realizował zadania ustawowe wymienione w art. 4 ust. 2 pkt-y 1- 11, ustawy o jdr, które zostały zaplanowane w rocznych programach działalności na 2016 r., 2017 r., 2018 r. Informacja z wykonania zaplanowanych zadań została zawarta w sprawozdaniach z realizacji rocznego programu działalności w 2016 , 2017, 2018 r. PODR.

W latach 2016-2018 PODR wykonał następujące zadania z zakresu doradztwa rolniczego (art. 4 ust. 2 ustawy o jdr):

a) odpowiednio w 2016 r., 2017 r., 2018 r.

- szkolenia (pkt 1) - ogółem liczba wykonanych form zadania (art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a-k): 1802, 1480, 1439, liczba planowanych form zadania - 1778, 1433, 1445, wykonanie - 101%, 103, 99,6%,

- prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej (pkt 2): ogółem liczba wykonanych form zadania 76 309³⁵, 351, 370 liczba planowanych form zadania - 53 460, 303, 389, wykonanie 142, 7%, 115,8%, 95%,

- prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników (pkt 3) - W ramach tego zadania PODR prowadził działalność doradczą w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników w formie 147 porad i 19 porad informacyjnych w 2016 r. W 2017 r. prowadzono tą działalność w formie informacji w zakresie wyboru odpowiedniej szkoły w celu odbycia kursu dającego tytuł zawodowy przydatny do prowadzenia działalności rolniczej. Ilość wykonana udzielonych informacji 190, zaplanowana 189, wykonanie - 100%. Ponadto w ramach zadania opracowano ulotkę "Kwalifikacyjne kursy zawodowe", ilość wykonana i zaplanowana - 100%.

W 2018 r. liczba porad zaplanowanych i wykonanych wynosiła po 200.

- udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy, o której mowa w pkt 1 lit. g ustawy o jdr (pkt 4): ogółem liczba wykonanych zadań 36 832, 31 234, 24 050, liczba planowanych form zadania - 29 875, 27 018, 21 406, wykonanie 123,3%, 115,6%, 112%,

- prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowych w tym zakresie (pkt 5): ogółem liczba wykonanych zadań 3, 88³⁶³⁷, 165³⁸, liczba planowanych form zadania - 4, 90³⁹, 92⁴⁰, wykonanie 75%, 98%, 179%,

- prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego (pkt 6): ogółem liczba wykonanych zadań 6, 6, 19 liczba planowanych form zadania - 6, 6, 19, wykonanie 100%, 100%, 100%

- upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska (pkt 7): ogółem liczba wykonanych form zadania 76 096, 52 617, 47 394, liczba

³⁵ w 2016 r. obowiązywały inne zasady ujmowania zrealizowanych form zadań doradczych

³⁶ w 2016 r. obowiązywały inne zasady ujmowania zrealizowanych form zadań doradczych

³⁷ monitoring - 85, analiza 3

³⁸ monitoring 158, analiza 5, inne formy 2

³⁹ monitoring 85, analiza 5

⁴⁰ monitoring 85, analiza 5, inne formy 2

planowanych form zadania - 68 275, 45 720, 44 768, wykonanie 89,7%, 115%, 106%

- podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędowania gospodarstwa rolnego (pkt 8): ogółem liczba wykonanych form zadania 11 344⁴¹, 58, 54 liczba planowanych form zadania - 9 599, 47, 46 wykonanie 118 %, 123%, 117%

- upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku (pkt 9): ogółem liczba wykonanych form zadania 3 497, 3 485, 3 024 liczba planowanych form zadania - 3 065, 2 606, 2 399 wykonanie 114 %, 133,7%, 126%

- współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolno-środowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (pkt 10); ogółem liczba wykonanych form zadania 10931, 9560, 8057, liczba planowanych form zadania - 8314, 7425, 6705, wykonanie 131,5 %, 128,7%, 120%

- prowadzenie analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechniają wyniki tych analiz w pracy doradczej (pkt 11) - ogółem liczba wykonanych form zadania 6089, 3943, 3699, liczba planowanych form zadania - 6343, 3940, 3740, wykonanie 96 %, 100%, 99%,

- zadanie wymienione w art. 4 ust. 2 pkt 12 i polegające na braniu udziału w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalaniu wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie⁴², które obowiązuje jdr od 23 sierpnia 2018 r. nie było wykonywane przez PODR w 2018 r. Prowadzono w tym temacie działalność informacyjną.

Dyrektor PODR w wyjaśnieniu podał m.in, że: (...) zadanie wymienione w art. 4 ust. 2 pkt 12 ustawy o jdr polegające na braniu udziału w szacowaniu szkód łowieckich, a także ustalaniu wysokości odszkodowania za te szkody (...) zostało przypisane do realizacji przez Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa i jest przez ten dział obecnie wykonywane. Ze względu na brak podpisanej umowy z Lasami Państwowymi, PODR w Boguchwale w 2018 r. nie uczestniczył w szacowaniu szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych na terenie obwodów łowieckich - umowa w tym zakresie została podpisana dopiero w 2019 r.

(akta kontroli str. 90, 167-168, 1303-1317, 1429-1430)

W złożonym oświadczeniu dyrektor PODR podał, że zadania wymienione w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr PODR wykonywał samodzielnie. Pracownicy PODR prowadzili działalność szkoleniową, informacyjną, doradczą i upowszechnieniową zapewniając kompleksowość usług doradczych. Przy realizacji zadań PODR współpracował z podmiotami wymienionymi w art. 5 ust. 2 ustawy o jdr, tj. m.in. ARiMR⁴³, KRUS⁴⁴, Inspekcją Weterynaryjną, Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe (...). Wszystkie zadania ujęte w rocznych programach działalności PODR za lata 2016, 2017, 2018 zostały wykonane, co udokumentowano w sprawozdaniach z rocznych programów działalności.

(akta kontroli str. 90, 1092-1098)

⁴¹ w 2016 r. obowiązywały inne zasady ujmowania zrealizowanych form zadań doradczych

⁴² Dz. U. z 2017 r., poz. 1295, oraz z 2018 r. poz. 50, 650, 651 i 1507

⁴³ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

⁴⁴ Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

W PODR wdrożono IBD do wspomagania pracy doradczej. System ten został wprowadzony w 2008 r. i złożony był z dwóch modułów :

- System Rejestracji Gospodarstw - służył doradcom do dokumentowania wykonywania zadań z zakresu doradztwa rolniczego, kontroli realizacji rocznego programu działalności. W zakładkach tego modułu wprowadzano dane dotyczące gospodarstw, jak i kontrahenci, z którymi współpracował PODR. System ten pozwalał na wydruk raportu z realizacji zadań rocznego programu działalności PODR oraz wyszukiwanie gospodarstwa według określonych kryteriów.

- Moduł finansowy - umożliwiał dokumentowanie działalności komercyjnej PODR i kontrolę nad wpłatami dokonanyymi przez rolników na rzecz PODR. W module tym zawarto usługi odpłatne wymienione w obowiązującym cenniku.

Każdy doradca PODR posiadał hasło i login i pracował na swoim indywidualnym koncie.

Jak wynika z wyjaśnień dyrektora PODR, za wiarygodność i rzetelność danych dotyczących realizacji ustawowych zadań odpowiadają zarówno pracownicy realizujący zadania, jak i kierownicy komórek organizacyjnych PODR. Kierownicy PZDR odpowiadają za prawidłowe wykonanie zaplanowanych zadań. Prowadzą nadzór nad realizacją rocznego programu działalności m.in. poprzez stały wgląd do IBD. Kierownicy działów merytorycznych PODR koordynują realizację usług doradczych oraz prowadzą nadzór nad IBD w zakresie działań nadzorowanych przez dział. W działach merytorycznych PODR znajduje się dokumentacja źródłowa z wykonywanych działań (m.in. listy obecności ze szkoleń, pokazów żywieniowych, protokoły z przeprowadzonych konkursów).

(akta kontroli str. 856, 1309)

Zadania odpłatne

W latach 2016-2018 PODR osiągnął przychody z działalności gospodarczej w wysokości ogółem, odpowiednio: 4.465 tys. zł, 5.326 tys. zł, 5.270 tys. zł, w tym przychody osiągnano z realizacji odpłatnych usług doradczych i zadań zleconych przez instytucje i osoby fizyczne w wysokości ogółem odpowiednio: 2.373 tys. zł, 2.564 tys. zł, 2.425 tys. zł oraz z innej działalności gospodarczej (jak np. usługi hotelarskie, wydawnicze, sporządzanie planów, analiz, kalkulacji, usługi gastronomiczne i inne) ogółem w wysokości odpowiednio: 2.092 tys. zł, 2.762 tys. zł, 2.844 tys. zł.

(akta kontroli str. 1065-1072)

MRiRW przekazało do PODR algorytm liczenia miernika budżetu zadaniowego dla działania 21.5.1.3. - Działalność kształceniowo-doradcza, informacyjna i upowszechnieniowa na potrzeby sporządzania sprawozdań z wykonania miernika w układzie zadaniowym. Celem ww. działania było upowszechnianie wiedzy wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie rolnictwa i innych form gospodarowania. Przyjęty przez MRiRW miernik to miernik produktu, a jego wartość ustalono, jako sumę odbiorców usług kształceniowych, doradczych i informacyjno-upowszechnieniowych. Źródła danych do liczenia miernika to wszelkiego rodzaju ewidencje beneficjentów usług (listy obecności, rejestry usług, raporty). Z uwagi na trudności w wiarygodnym ustaleniu liczby odbiorców w obliczaniu wartości miernika nie uwzględniano masowych form działalności informacyjnej, liczby odbiorców usług informacyjnych świadczonych za pomocą strony internetowej i innych tego typu form działalności, w przypadku których trudno w sposób jednoznaczny i wiarygodny obliczyć liczbę odbiorców ze względu na szacunkowy charakter danych.

(akta kontroli str. 1081-1091)

PODR dokumentował statystykę wykonania ustawowych zadań przy pomocy IBD, służącej do: gromadzenia wiedzy dotyczącej gospodarstw i kontrahentów, z którymi

współpracował. IBD służyła do potwierdzania współpracy doradców z rolnikami, dokumentowania działalności statutowej, komercyjnej i innych zadań zleconych. Z wyjaśnień dyrektora PODR wynikało, m.in., że: (...) kierownicy działów merytorycznych PODR sprawowali nadzór nad realizacją usług doradczych zaplanowanych w rocznych programach działalności PODR m.in. poprzez wgląd do IBD. Każdy pracownik zgodnie z zakresem obowiązków odpowiadał za kompletność i wiarygodność zarejestrowanych przez siebie danych w IBD. Dyrektor dodał, że w PODR funkcjonuje stanowisko ds. ochrony systemów informatycznych w Dziale Teleinformatyki.

(akta kontroli str. 856, 1371-1372)

Sprawozdania z realizacji rocznych programów działalności PODR za 2016 r., 2017 r., 2018 r., przedłożono Radzie do zaopiniowania i Ministrowi RiRW do zatwierdzenia w terminach określonych w art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o jdr. Organy te nie wniosły uwag do treści tych sprawozdań.

(akta kontroli str. 129-140, 258-409, 507-628, 717-855)

4. Działalność szkoleniowa

PODR, w okresie objętym kontrolą realizował szkolenia dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich we wszystkich zakresach tematycznych ujętych w treści art. 4 ust. 2 pkt 1 a-k ustawy o jdr. W latach 2016-2018 wykonał odpowiednio: 1802, 1408, 1439, szkoleń, w których uczestniczyło: 19.604, 21.010, 21.810 osób. Największym zainteresowaniem cieszyły się następujące szkolenia:

- rozwiązywanie problemów technologicznych, i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych,
- ubieganie się o przyznanie pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych,
- upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska.

Tematyka zrealizowanych szkoleń wynikała z rozpoznanego zapotrzebowania na usługi doradcze⁴⁵ i priorytetów wskazanych przez MRiRW.

W latach 2016-2018 zrealizowano łącznie 10 szkoleń z zakresu Nowoczesnych metod agrotechnicznych, o następującej tematyce, i tak:

- w 2016 r.: Nowe odmiany w uprawie warzyw gruntowych, Nowe gatunki i odmiany w uprawie roślin sadowniczych, Nowości w uprawie roślin ozdobnych i w szkółkarstwie.
- w 2017 r.: Nowe odmiany w uprawie warzyw gruntowych, Nowe gatunki, odmiany w uprawie roślin sadowniczych, Nowości w uprawie roślin ozdobnych i w szkółkarstwie, Innowacje w uprawach warzywniczych i sadowniczych.
- w 2018 r.: Nowe odmiany w uprawie warzyw gruntowych, Nowe gatunki, odmiany w uprawie roślin sadowniczych, Nowości w uprawie roślin ozdobnych i w szkółkarstwie, Innowacje w uprawach warzywniczych i sadowniczych.

Dyrektor PODR w złożonym oświadczeniu podał, że zadania określone w art. 4 ust. 2 ustawy o jdr, w tym szkolenia - wykonuje samodzielnie. Mając jednak na uwadze jak najwyższą jakość świadczonych usług zaprasza do współpracy inne jednostki i podmioty działające w obszarze rolnictwa, dla przykładu:

---

⁴⁵ badnie ankietowe w każdym powiecie na wybranej grupie rolników: w 2017 r. badanie przeprowadzono na grupie 431 rolników, z 21 powiatów woj. podkarpackiego, w 2016 r. - badanie na grupie 403 rolników.

- w 2018 r. zaproszono na spotkanie szkoleniowe z rolnikami profesora z Zakładu Chorób Świn z Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w temacie bioasekuracji (zasady dezynfekcji w aspekcie ASF)

- w 2017 r. zaproszono przedstawicieli z ARiMR celem wzięcia udziału w szkoleniu w związku z naborem wniosków w ramach poddziałania 4.2 Wsparcie inwestycji w przetwarzaniu produktów rolnych, obót nimi lub ich rozwój

- w 2016 r. zaproszenie skierowane do dyrektora podkarpackiego oddziału ARiMR celem uczestniczenia w seminarium dla rolników nt. Wprowadzanie innowacji technicznych i technologicznych w gospodarstwach rolnych. Działanie to realizowano zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW.

(akta kontroli str. 71-86, 263-264, 526-542, 741-759, 1073-1080, 1092-1098, 1479-1485)

W latach objętych kontrolą w PODR zorganizowano szkolenia, konferencje i seminaria prowadzone przez podmioty zewnętrzne obejmujące tematykę w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi i wiejskiego gospodarstwa domowego, dla przykładu: szkolenia chemizacyjne, hodowla kóz i owiec, dobór odmian i agrotechniki uprawy roślin bobowatych i gubonasiennych i soi. Ogółem zorganizowano 46 takich spotkań (z tego w 2016 r. - 19, w 2017 r. - 11, w 2018 r. - 16.

(akta kontroli str. 1099-1106)

Zarządzeniem nr 4/2018 Dyrektora PODR w Boguchwale z dnia 2 stycznia 2018 r. , załącznik nr 3 wprowadzono Zasady i wytyczne przeprowadzania szkoleń organizowanych przez PODR. Za nadzór nad przestrzeganiem postanowień i wytycznych w zakresie przeprowadzania szkoleń odpowiadał kierownik Działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw. Ocena usług szkoleniowych odbywała się na podstawie przeprowadzanych ankiet ewaluacyjnych i liczby uczestników. Ocena organizacji szkolenia i wykładowcy w formie ankiety była każdorazowo przeprowadzana przy komercyjnych formach szkoleniowych. W przypadku organizacji statutowych form szkoleniowych kierownik każdego PZDR typował 4 organizatorów szkoleń, którzy w danym półroczu na wybranych przez siebie szkoleniach zobowiązani byli do dokonania oceny wśród uczestników. Nadzór nad przeprowadzaniem badań ankietowych realizowanych szkoleń sprawował organizator szkolenia, wyniki z przeprowadzonych badań ankietowych opracowywał pracownik odpowiedzialny za organizację usługi. Dane zbiorcze uzyskane z przeprowadzonych ankiet zgromadzono w Dziale Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw.

Z udostępnionych notatek z przeglądu zrealizowanych usług szkoleniowych PODR za I i II półrocze 2016 r., za 2017 r., za 2018 r. wynikało, że poziom zadowolenia rolników z usług szkoleniowych był bardzo wysoki i wynosił od 90% do 100%. Dużym powodzeniem cieszyły się szkolenia dotyczące rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych oraz związane z możliwością ubiegania się o przyznanie pomocy finansowej ze środków UE.

(akta kontroli str. 164, 1107-1134)

W latach 2016-2018 łącznie przeprowadzono 426 szkoleń dotyczących obowiązku spełniania przez rolników zasad wzajemnej zgodności wynikających ze Wspólnej Polityki Rolnej⁴⁶. Przeszkolonych zostało łącznie 426 rolników. Szkolącymi byli

---

⁴⁶ dalej WPR

doradcy rolni, w latach objętych kontrolą szkoliło odpowiednio: 12, 6, 10 doradców, z tego odpowiednio 10, 6 i 8 posiadało uprawnienia z zakresu doradztwa rolniczego. Szkoleń z zakresu bioasekuracji przeprowadzono łącznie 160, z tego odpowiednio: 35, 76, 49 i łącznie przeszkolono 2051 rolników. Szkolenia przeprowadzili pracownicy wodr, odpowiednio: 23, 51 i 37 z tego uprawnienia z zakresu doradztwa rolniczego posiadało odpowiednio: 19, 36, 28 osób.

(akta kontroli str. 1144-1145)

5. Działalność informacyjna

Pracownicy PODR prowadzili działalność informacyjną m.in. z zakresu stosowania nowoczesnych rozwiązań w produkcji roślinnej i zwierzęcej, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa, podnoszenia świadomości ekologicznej rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, promocji produktów lokalnych i regionalnych, rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych, pozyskiwania środków pochodzących z funduszy UE lub instytucji krajowych i zagranicznych. Działalność informacyjna była prowadzona głównie poprzez udzielane porady i informacje z zakresu doradztwa rolniczego oraz poprzez opracowanie i wydanie ulotek, broszur, materiałów zamieszczonych na stronie internetowej www.podrb.pl jak: artykuły w miesięcznikach, audycje radiowe, telewizyjne, stoiska informacyjne i promocyjne. W latach 2016-2018 wydano odpowiednio 6, 12, 20 broszur i 11, 20, 23 ulotek, które rozpropagowywano wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Działanie to realizowano zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW - Zasady postępowania przy sporządzaniu programów działalności ośrodków doradztwa rolniczego na 2018 i 2017 r.

(akta kontroli str. 286-308, 543-558, 760-776, 1160-1175)

6. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników

Pracownicy PODR prowadzili działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich, polegające na informowaniu o sposobach i możliwościach nabycia i uzupełnienia wiedzy w potrzebnym zakresie, zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW. Informacje miały charakter porady/informacji ustnej. W sprawozdaniu z realizacji rocznego programu działalności w 2017 r. zawarto informację o opracowaniu ulotki "Kwalifikacyjne kursy zawodowe" w nakładzie 100 szt. W latach 2016-2018 udzielono odpowiednio: 166, 189, 200 informacji w powyższym zakresie. Informacje o ilości udzielonych porad doradcy rejestrowali w IBD. Wygenerowany raport z IBD z ilości udzielonych porad w tym zadaniu zawierał następujące dane: imię i nazwisko doradcy, data udzielonej informacji, jej zakres (współpraca ze szkołami rolniczymi i podnoszenie kwalifikacji zawodowych) oraz forma realizacji. W 2017 r. raport nie zawierał danych osób, którzy byli odbiorcami tych porad, w 2018 r. - odbiorców rejestrowano do IBD (imię i nazwisko oraz numer identyfikacyjny producenta nadany w ARiMR).

Zgodnie z wyjaśnieniami dyrektora PODR zadanie wymienione w art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o jdr polegało na udzielaniu informacji i wydawaniu ulotek informacyjnych, gdyż pytania klientów nie dotyczyły "problemu" podnoszenia kwalifikacji zawodowych, a jedynie miały charakter zapytań o dostępność kursów kwalifikacyjnych. Dyrektor wyjaśnił, że aby świadczyć doradztwo w tym zakresie należałoby posiadać znacznie szerszą wiedzę typu doradca zawodowy, a takich pracowników PODR nie posiada. W przypadku zaleceń MRiRW PODR zwiększył dostępność form w tym zadaniu. Dyrektor dodał, że nie rozpoznawano potrzeb rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w tym zakresie. Usługi określano na podstawie bieżącej współpracy rolników z doradcami, sugerowano się pytaniami,

jakie zadawali zainteresowani odbiorcy w tym temacie. Dyrektor PODR podał m.in., że: (...) zadanie wymienione w art. 4 ust. 2 pkt 3 ustawy o jdr zostało przypisane w regulaminie organizacyjnym Działowi Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw i jest wykonywane poprzez formę "informacje" i "pozostałe" - zgodnie z wytycznymi MRiRW, a także sprawozdania z programu. Dodał, że w ramach formy "informacje" przekazywane są wiadomości w zakresie wyboru odpowiedniej szkoły w celu odbycia kursu dającego tytuł zawodowy przydatny do prowadzenia działalności rolniczej. Działanie to realizowano zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW.

(akta kontroli str. 258, 308, 559, 777-778, 857-872, 901-916, 1176-1177, 1260-1280, 1307-1308, 1368, 1378, 1803-1805)

NIK wskazuje, że przy wyróżnieniu trzech procesów kształcenia: szkolenia, doskonalenia zawodowego i doksztalcenia⁴⁷, PODR nie wykonywał żadnego z nich, ponieważ, jak poinformowano Ministra RiRW w programie działalności PODR na 2016 r., nie posiadał on uprawnień do prowadzenia doksztalcenia kończącego się uzyskaniem dokumentu poświadczającego formalne kwalifikacje ogólne lub zawodowe.

7. Usługi w zakresie pomocy dotyczącej sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskiwania pomocy finansowej.

Realizując zadanie wymienione w art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o jdr PODR prowadził doradztwo polegające na udzielaniu pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej. Doradztwo z ww. zakresu miało na celu podniesienie, aktualizację, ugruntowanie wśród rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich wiedzy w zakresie możliwości oraz zasad wsparcia rozwoju gospodarstw rolnych w ramach poszczególnych działań PROW 2014-2020, płatności bezpośrednich oraz innych instytucji krajowych. Realizacja takiej formy doradztwa rolniczego polegała na udzielaniu ustnych porad indywidualnych, których w latach objętych kontrolą było odpowiednio: 36.832, 31.234, 24.050. W ramach tego zadania nie wypełniano wniosków niezbędnych do uzyskania przez rolników pomocy finansowanej lub współfinansowanej z funduszy UE lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych (art. 4 ust. 2 pkt 4 ustawy o jdr). Wykaz usług wykonywanych odpłatnie został zawarty w cenniku, zgodnie z art. 13 ustawy o jdr. Ponadto w projektach jednolitego programu działalności dla ODR na 2017 r. i 2018 r. MRiRW przekazało do PODR wykazy rodzajów zadań realizowanych odpłatnie, wśród których nie uwzględniono doradztwa polegającego na udzielaniu pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej.

Informacje o udzielonych poradach rejestrowano w IBD. Wygenerowany raport z IBD z ilości udzielonych porad w tym zadaniu zawierał następujące dane: imię i nazwisko doradcy, imię i nazwisko rolnika i numer nadany w ARiMR, miejscowość, data udzielonej porady, jej zakres. Działanie to realizowano zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW.

(akta kontroli str. 309-312, 561-563, 779-781, 885-887, 1041-1043, 1178-1259, 1281-1302)

8. Analizy rynku artykułów rolno – spożywczych i środków produkcji sporządzane przez PODR.

⁴⁷ w ślad za W. Kujawińskim "Działalność szkoleniowa publicznych rolniczych organizacji doradczych" Poznań 2013

Zgodnie z wymogami art. 4 ust. 2 pkt 5 ustawy o jdr PODR dokonywał analizy rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadził i upowszechniał informacje rynkowe w tym zakresie. W okresie objętym kontrolą PODR prowadził na bieżąco monitoringi cen środków ochrony roślin, środków produkcji i targowiskowych cen artykułów rolnych, których wykonano odpowiednio: 88, 85⁴⁸, 158⁴⁹. Dane w tym zakresie prezentowano w miesięczniku "Podkarpackie Wiadomości Rolnicze", na stronie internetowej PODR (www.podrb.pl), ponadto przekazywano je Polskiemu Towarzystwu Wspierania Przedsiębiorczości oraz do Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej. W 2017 r. i 2018 r. zainteresowanie rolników i podmiotów działających w sferze rolnictwa dotyczyło cen zbóż, żywca wieprzowego i wołowego oraz cen skupu jabłek.

Okresowe analizy w 2016 r. dotyczyły cen na rynku mleka, żywca wołowego i cen zbóż w województwie podkarpackim. W 2017 i 2018 r. wykonano analizy cen nawozów mineralnych, środków produkcji i cen płodów rolnych. W 2018 r. na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie przeprowadzono analizę cen zwierząt gospodarskich: bydło mleczne, mięsne, owce, kozy, konie i jeleniowate (jeleń europejski, jeleń sika, daniel). Informacje te wykorzystywano przy oględzinach i wycenie szkód wyrządzonych przez zwierzęta prawnie chronione. W sumie analiz tych wykonano odpowiednio: 3, 3, 5, a ich wyniki publikowano w miesięczniku "Podkarpackie Wiadomości Rolnicze" i na stronie www.podrb.pl.

Jak wyjaśnił Dyrektor PODR, zadania w zakresie monitorowania cen środków produkcji, płodów rolnych i nawozów mineralnych wykonują wyznaczeniu doradcy rolni zatrudnieni w PZDR. Dane zbierane w powiatach są przekazywane elektronicznie do PODR, gdzie są zestawiane i analizowane przez pracownika Działu Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym. Działanie to realizowano zgodnie z wytycznymi Ministra RiRW.

(dowód: akta kontroli str. 313-314, 654-665, 782-783, 1303-1305, 1310-1312)

9. Zadania wykonywane odpłatnie.

W latach 2016-2018 PODR wykonywał odpłatnie następujące usługi, o których mowa w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr:

a) Działalność szkoleniowa:

- kurs kwalifikacyjny na tytuł robotnika lub mistrza w zawodzie rolnik, ogrodnik, pszczelarz
- szkolenie z zakresu stosowania środków ochrony roślin: szkolenie w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin, szkolenia w zakresie stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu montowanego w kolejnictwie
- kurs "Prowadzenie działalności gastronomicznej"

W latach 2016-2018 przeprowadzono odpowiednio: 54, 78, 80 szkoleń w zakresie ochrony roślin. Tematyka tych szkoleń nie dotyczyła, w ocenie NIK, aspektów nowoczesnych metod agrotechnicznych. W ramach, zarówno szkoleń z zakresu stosowania środków ochrony roślin, jak i IP⁵⁰ koncentrowano się na wykorzystaniu w produkcji roślin rolniczych i ogrodniczych tradycyjnych (nienowoczesnych) metod agrotechnicznych w ochronie roślin (tj. m.in. biologicznych, mechanicznych, fizycznych i hodowlanych).

⁴⁸ w 2017 r. wykonano następujące monitoringi: 11 - ceny środków produkcji, 64 - ceny płodów rolnych, 8 - ceny nawozów mineralnych, 2- inne

⁴⁹ w 2017 r. wykonano następujące monitoringi: 31 ceny nawozów mineralnych, 35 ceny środków produkcji, 90 - ceny płodów rolnych, 2 - inne

⁵⁰ integrowana produkcja

- seminaria, konferencje, szkolenia, kursy organizowane na zlecenie podmiotu zewnętrznego i przez PODR
- prezentacja działalności firmy - kursy, warsztaty, wykłady na szkoleniach branżowych
- b) obsługa strony internetowej
- c) opracowywanie planów przedsięwzięć inwestycyjnych i wniosków kredytowych pod potrzeby kredytowania preferencyjnego i komercyjnego
- d) opracowanie kalkulacji rolniczych
- e) działalność wydawnicza
- f) imprezy wystawowe organizowane przez PODR
- g) opracowanie planu nawożenia dla gospodarstwa rolnego
- h) działalność usługowa: ocena użyteczności maszyn rolniczych, wykonywanie ekspertyz z zakresu produkcji roślinnej, ogrodniczej, zwierzęcej, mechanizacji i ekonomiki rolnictwa dla podmiotów zewnętrznych, ankietyzacja gospodarstw rolnych dla firm komercyjnych i osób prywatnych, czyszczenie ziarna, usługi hotelarskie, gastronomiczne, wynajem pomieszczeń i innych składników majątkowych, usługi transportowe, usługi laboratoryjne, ocena jakości kiszzonek
- i) działalność handlowa: miód,
- j) prowadzenie doświadczeń polowych zleconych przez instytucje zewnętrzne wg negocjacji i kalkulacji
- k) opracowanie wniosków i planów dla działań PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020
- l) inne - wnioski obszarowe, wnioski skierowane do Powiatowych Urzędów pracy o dofinansowanie, dopłaty do materiału siewnego, rozliczenie podatku VAT dla rolników, (...)

Zgodnie z dyspozycją art. 13 ustawy o jdr wysokość wynagrodzenia za wykonywane przez PODR odpłatne usługi, została określona w cenniku, zaopiniowanym przez Radę i zatwierdzonym przez MRiRW, które nie wnosiły do niego żadnych uwag. Cenniki były prawidłowo podawane do publicznej wiadomości, na stronie internetowej PODR⁵¹ oraz udostępniane w jego siedzibie i komórkach organizacyjnych.

Dyrektor PODR wyjaśnił, że cennik zawsze był opiniowany przez Radę Społeczną działającą przy PODR, a następnie w zależności od tego, jakiemu organowi podlegał, tenże organ zatwierdzał cennik lub jego zmiany w stosownej formie prawnej (pismo lub uchwała organu). Wskazać należy, iż po przekazaniu dokumentacji do MRiRW wypracowywano jeszcze uzgodnienia co do ostatecznego kształtu cen i cennika.

PODR współpracował z różnymi instytucjami i pozyskiwał środki w ramach zadań zleconych na podstawie umów. W latach 2017-2018 wykonanych zostało po 7 tego typu zadań, na łączną kwotę, odpowiednio: 777.244,20 zł i 788.419,00 zł. Ponadto PODR realizował inne zadania zlecone polegające na m.in.:

w 2017 r.

- realizowaniu badań ankietowych w ramach projektu BIOSTRATEG II,
- realizowaniu zamówienia publicznego pt. Szacowanie szkód łowieckich w uprawach i plodach rolnych.
- usługa badawcza polegająca na ustaleniu szacunkowych plonów żyta i pszenicy w 30 losowo wybranych gospodarstwach
- współpraca z Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie w ramach projektu SALSA

⁵¹https://www.podrb.pl/attachments/article/54/Zarz%C4%85dzenie%20Nr%2015_2018%20j.t.%20cennika%20us%C5%82ug%20PODR..pdf

- współpraca ze Szkołą Główną Handlową w zakresie przeprowadzenia badań ankietowych w 16 gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną PL FADN
- szacowaniu strat powstałych w wyniku zjawisk o charakterze klęskowym
- seminaria na temat przetwarzania mleka w gospodarstwie i zasad rolniczego handlu detalicznego w kontekście przetwórstwa mleka
- szkolenie w zakresie oceny biznesplanów z działań wdrażanych w ramach PROW 2014-2020 na zlecenie Świętokrzyskiego Oddziału Regionalnego ARiMR
- szkolenie zorganizowane przy współpracy z Polską Izbą Produktu Regionalnego i Lokalnego na temat wsparcia dla producentów uczestniczących w systemach jakości żywności w ramach PROW na lata 2014-2020
- szkolenie na temat: Poszerzanie różnorodności gatunków i odmian roślin rolniczych oraz utrzymanie równowagi w systemach rolniczych - przy współpracy z Krajowym Centrum Roślinnych Zasobów Genowych - IHAR-Radzików
- szkolenie dla producentów mięsa wołowego - przy współpracy z Polskim Związkiem Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego
- przy współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podkarpackiego na konferencji omówiono realizację zadań publicznych Województwa Podkarpackiego w zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego w 2017 r.

w 2018 r.

- PODR przy współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej prowadził rachunkowość rolną wg systemu Polski FADN w 290 gospodarstwach
- usługa badawcza dla potrzeb badań naukowych Pracowni Ekonomiki, Nasiennictwa i Hodowli Roślin, Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin PIB w Radzikowie
- badania ankietowe w gospodarstwach prowadzących rachunkowość rolną PL FADN - we współpracy z Uniwersytetem Przyrodniczym
- członkostwo w Gminnych Komisjach w celu szacowania strat powstałych w wyniku zjawisk o charakterze klęskowym,
- w ramach współpracy z IHAR-PIB w Jadwisinie uczestniczono w systemie szacowania plonów i zbiorów ziemniaka
- w ramach Platformy Sygnalizacji Agrofagów - obserwacja i sygnalizacja organizmów szkodliwych
- usługa dla Zarządu Województwa Podkarpackiego pn. Szacowanie szkód w uprawach i płodach rolnych
- realizacja projektu pn. Gospodarstwa Opiekuńcze sposobem na aktywizację i dywersyfikację dochodów mieszkańców obszarów wiejskich.
- konferencja zorganizowana przy udziale Stowarzyszenia Ekosystem-Dziedzictwo Natury na temat upowszechniania biologizacji i zrównoważonego rozwoju
- dwie konferencje nt. Nowoczesna technologia, czyli jak zarabiać na produkcji trzody na rynku globalnym, przy współpracy PODR z Gobarto S.A.
- warsztaty naukowe nt. Postęp technologiczny w uprawie roślin strączkowych, przy współpracy PODR z Instytutem Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- szkolenia zorganizowane przez Departament Zarządzania Kryzysowego, Spraw Obronnych i Ochrony Informacji Niejawnych MRiRW
- konferencja współfinansowana przez Krajową Sieć Obszarów Wiejskich na temat innowacyjnych technologii produkcji żywca króliczego
- warsztaty naukowe w ramach zadania 1.6 Ocena wpływu rolnictwa na jakość wód oraz wspieranie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych w Polsce, przy współpracy Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa PIB

- V Forum Pszczelarskie nt. Stalowa pszczoła nie istnieje - przy współpracy Państwowego Instytutu Weterynaryjnego w Puławach, Zakładu Pszczelnictwa w Puławach, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Instytutu Włókien Naturalnych w Poznaniu
- konferencja we współpracy ze Stowarzyszeniem Polska Ekologia nt. Popularyzacja hodowli trzody chlewnej w małych i średnich gospodarstwach z wykorzystaniem pasz zbożowych
- szkolenie w zakresie doboru odmian i agrotechniki uprawy roślin bobowatych grubonasiennych i soi w ramach inicjatywy białkowej COBORU, we współpracy z Centralnym Ośrodkiem Badań Odmian Roślin Uprawnych Stację Doświadczalnictwa Oceny Odmian w Przecławiu
- dwa działania w ramach zadania pt. Cykl szkoleń informacyjnych na temat szkodliwości Barszczu Sosnowskiego oraz działania służące jego zwalczaniu w celu ochrony różnorodności biologicznej cennych terenów województwa podkarpackiego w ramach programu podkarpacki naturalny wypas II - we współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach dotacji na zadania z zakresu ochrony różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów
- trzy projekty szkoleniowe w ramach działania M01, Transfer wiedzy i działalność informacyjna, poddziałanie 1.1. Wsparcie działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności, we współpracy z ARiMR

W latach 2016-2018 PODR osiągnął przychody z realizacji odpłatnych usług doradczych i zadań zleconych przez instytucje i osoby fizyczne w wysokości ogółem odpowiednio: 2.373,3 tys. zł, 2.564,3 zł, 2.425,6 tys. zł .

Przychody PODR ogółem w latach objętych kontrolą wynosiły odpowiednio: 17.375 tys. zł, 18.344 tys. zł, 20.358 tys. zł. Udział środków z działalności odpłatnej - z tytułu realizacji odpłatnych usług doradczych i zadań zleconych przez instytucje i osoby fizyczne w strukturze przychodów PODR wynosił odpowiednio: 13,6%, 13,9%, 11,9%.

Dyrektor PODR w wyjaśnieniu podał, m.in., że: (...) wykaz odpłatnych usług doradczych zawarty w cenniku jest wystarczający do rzeczywistych potrzeb zgłaszanych przez rolników, przedsiębiorców i mieszkańców obszarów wiejskich. Bieżąca współpraca z rolnikami wskazuje, że cennik usług świadczonych odpłatnie przez PODR zaspokaja ich potrzeby. W przypadku zapotrzebowania na nowe działania, które wpisują się w zadania ujęte w art. 4 ust. 4 ustawy o jdr, usługa wprowadzana jest do cennika w celu zaspokojenia potrzeb rolników i innych podmiotów ze sfery rolnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 371-379, 598-607, 817-831, 1178-1259, 1369, 1382, 1455-1478, 1784)

Odnosząc się do pytania o sposób kwalifikowania zadań ustawowych jako wykonywanych nieodpłatnie i odpłatnie Dyrektor PODR wyjaśnił m.in., że: (...) PODR działa w oparciu o zatwierdzony przez Ministra RiRW program działalności, który jest opracowywany według jednolitych wytycznych i wzoru przekazywanego przez Ministra RiRW. Wytyczne określają, jakie działania należy realizować, jako nieodpłatne i odpłatne. Ponadto art. 4 ust. 2 w zw. z ust. 3 ustawy o jdr wyraźnie oddziela zakres wynikający z art. 4 ust. 4 ustawy o jdr. PODR stoi na stanowisku, że gdyby umieszczał w cenniku usługi, które nie mieszczą się w katalogu usług odpłatnych to w obecnym stanie prawnym - Minister RiRW zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o jdr nie zaopiniowałby zmian i cen cennika, a tym samym dopuścił do sytuacji niezgodnej z prawem.

(dowód: akta kontroli str. 1368, 1377)

10. Skargi i wnioski na działania wodr

W latach objętych kontrolą nie wpływały skargi na działania PODR.

(dowód: akta kontroli str. 1362)

11. Kwalifikacje doradców wodr.

Kontrolą objęto losowo wybraną grupę 20 pracowników PODR (w tym zatrudnionych w PZDR) świadczących doradztwo rolnicze rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich. Ustalono, że w badanej grupie:

- trzy osoby posiadały wykształcenie średnie rolnicze, pozostałe 17 osób - wyższe, w tym 15 osób wykształcenie rolnicze i kierunki pokrewne, dwie osoby - wykształcenie inne (administracja publiczna i ekonomia)
- staż pracy w jdr wynosił od czterech do 35 lat
- szkolenia w zakresie specjalistycznych zagadnień z zakresu doradztwa rolniczego w latach 2016-2018 odbyły wszystkie osoby objęte badaniem, a ich liczba wynosiła od 2 do 4 (10 osób), i od 5-10 (10 osób).

W badanej grupie pracowników 6 osób posiadało wykształcenie podyplomowe w zakresie: doradztwa rolniczego, polityki rolnej i wykorzystania funduszy UE, studium pedagogiczne, zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy, ekonomiczne i prawne podstawy integracji europejskiej.

Badanie ankietowe losowo wybranej grupy 50 doradców wykazało, że pracodawca zapewnił wszystkim pracownikom możliwość uczestniczenia zarówno w szkoleniach z zakresu obowiązujących przepisów prawa, metodyki prowadzenia pracy doradczej wykorzystania narzędzi informatycznych, jak również specjalistycznych, takich jak, np.: płatności bezpośrednie, programy rolnośrodowiskowe, szkolenia uzupełniające dla doradców rolnych, ze sporządzania biznesplanów, technologiczne, w zakresie restrukturyzacji małych gospodarstw. Szkolenia, zdaniem 96% badanej grupy respondentów, były adekwatne do potrzeb, które rozpoznawano głównie poprzez ankiety⁵², jak również w trakcie rozmów z kierownikami komórek organizacyjnych. Szkolenia doradców PODR przeprowadzali głównie pracownicy z Centrum Doradztwa Rolniczego, a ich przydatność w pracy doradczej ankietowani ocenili w 64% na ocenę bardzo dobrą, w 29% - na ocenę dobrą. Szkolenia z zakresu doradztwa rolniczego były obowiązkowe w ocenie 86% ankietowanych doradców PODR.

Kierownik Działu Metodyki, Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw poinformował, że w latach 2016-2018 na szkolenia pracowników PODR wydatkowano, odpowiednio: 47.966 tys. zł, 14.091 tys. zł, 76.592 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 1364-1365, 1435, 1445)

12. Prywatne podmioty doradcze

Zgodnie z wykazem Ministra RiRW podmiotów uprawnionych do doradzania, którym udzielono akredytacji w województwie podkarpackim były dwa prywatne podmioty doradcze w Mulinie i w Dębicy⁵³. Ankietowani doradcy rolniczy PODR w przeważającej ilości odpowiedzieli⁵⁴, że prywatne doradztwo stanowi zagrożenie dla publicznego doradztwa rolniczego. Wszyscy ankietowani podali, że nie wykonują usług doradczych na rzecz prywatnych podmiotów.

Dyrektor PODR w wyjaśnieniu podał, m.in., że: (...) nie ma wiedzy na temat, ilu doradców w przeszłości poza pracą w PODR świadczyło swoje usługi na rzecz

⁵² tak odpowiedziało 96% badanej grupy doradców z PODR

⁵³ <http://doradztworolnicze.com.pl/wp-content/uploads/images/stories/asia/GMO/wykaz.pdf>

⁵⁴ 61% badanej grupy 50 doradców

podmiotów prywatnych. W chwili obecnej żaden z doradców nie świadczy usług doradczych poza PODR-em. Po objęciu stanowiska dyrektora PODR w Boguchwale w 2017 r. wprowadzono umowę o zakazie konkurencji, którą ma obowiązek podpisać każda osoba podejmująca pracę w PODR. Umowa ta reguluje kwestie ewentualnej konkurencji, a jej nieprzestrzeganie skutkuje natychmiastowym rozwiązaniem umowy o pracę.

W latach 2016-2018 liczba wniosków o przyznanie płatności obszarowych, które zarejestrowano w bazie ARiMR wynosiła odpowiednio: 116 112, 115 012, 114 800, z tego liczba wniosków wypełniona przez pracowników PODR wynosiła odpowiednio: 52 297, 51 517, 37 491, co stanowiło odpowiednio: 45%, 44%, 32% wniosków wypełnionych przez pracowników PODR.

(dowód: akta kontroli str. 1376, 1435-1436)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W latach 2016-2018 na stanowiska kierowników PZDR w Nisku i Lesku Robert Pieszczoł dyrektor PODR powołał osoby, które nie spełniały wymogów kwalifikacji i stażu pracy umowami z dnia, odpowiednio: 22 lutego 2017 r. i 30 marca 2017 r. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 stycznia 2005 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą pracownikom jednostek doradztwa rolniczego⁵⁵ - (załącznik nr 3 - tabela stanowisk, zaszeręgowań i wymagań kwalifikacyjnych pracowników jednostek doradztwa rolniczego l.p. – 8) wymagane kwalifikacje m.in. dla kierownika terenowego zespołu doradczego, to w przypadku wymaganego wykształcenia - wykształcenie wyższe i posiadanie specjalistycznych kwalifikacji (dotyczy uprawnień do doradzania, uzyskanych na podstawie przepisów w sprawie szkoleń dla podmiotów, których dotyczą działania objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, lub doradzania odnośnie do sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej przeznaczonej na wspieranie rozwoju obszarów wiejskich), a w przypadku stażu pracy w latach - 4, w tym 2 na stanowisku starszego specjalisty, starszego doradcy. Osoby powołane na kierowników w PZDR w Lesku i Nisku nie spełniały zarówno wymogu kwalifikacji, jak również stażu pracy.

Dyrektor wyjaśnił, że osoby zatrudnione na stanowiskach kierowników PZDR: Nisko i Lesko pomimo, iż nie spełniały wymogu określonego ww. rozporządzeniem w zakresie stażu pracy na określonych stanowiskach to posiadały wykształcenie ściśle powiązane z pracą na stanowiskach, na które zostały powołane. Jedna z nich posiada wykształcenie wyższe rolnicze oraz była biegłym sądowym z zakresu rolnictwa. Natomiast druga, posiada tytuł doktora nauk biologicznych, a wcześniej ukończyła studia wyższe w zakresie ochrony przyrody i zasobów leśnych. Podkreślić również należy, iż obie te osoby posiadają wieloletnie doświadczenie zawodowe (pracując w instytucjach rolniczych i okołorolniczych). Po objęciu stanowiska dyrektora PODR i dokonaniu wstępnej analizy funkcjonowania PZDR – ów okazało się, iż niektóre wymagają przeorganizowania i stąd podjęta została decyzja o zmianie kierownictwa tych PZDR. W związku z tym, że osoby zatrudnione w tych PZDR i spełniające wymogi kierowania nimi nie były zainteresowane objęciem stanowiska kierownika zmuszony byłem do zatrudnienia osób z zewnątrz. Jak wykazałem powyżej osoby te posiadały stosowne ku temu kwalifikacje.

NIK stwierdza, że wprowadzanie osób te miały wysokie kwalifikacje opisane w wyjaśnieniach, ale w świetle przepisów ww. rozporządzenia nie były one

⁵⁵ Dz. U. z 2014 r., poz. 1124 ze zm.

wystarczające do zajmowania stanowiska kierownika zespołu doradczego z uwagi na brak posiadania specjalistycznych kwalifikacji dotyczących uprawnień do doradzania, uzyskanych na podstawie przepisów w sprawie szkoleń dla podmiotów, których dotyczą działania objęte Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, lub doradzania odnośnie do sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej przeznaczonej na wspieranie rozwoju obszarów wiejskich), a w przypadku stażu pracy w latach - 4, w tym 2 na stanowisku starszego specjalisty, starszego doradcy.

(dowód: akta kontroli str. 66, 1437, 1442-1444, 1479-1485)

OCENA CZĄSTKOWA

Właściwa organizacja PODR umożliwiła efektywną realizację zadań ustawowych, poprzez prawidłowe i terminowe opracowywanie i realizację rocznych programów działalności, rzetelność sprawozdań z ich realizacji oraz przeprowadzanie, przez doradców posiadających odpowiednie kwalifikacje zawodowe, szkoleń i działań doradczych uwzględniających potrzeby rolników i mieszkańców obszarów wiejskich. Nadzór i kontrole nad wykonywaniem zadań doradczych realizowano w ograniczonym zakresie, niemożliwym do zweryfikowania, poza przypadkami 17 kontroli doraźnych z lat 2017-2018. Brak zaprojektowania odpowiednich procedur kontrolnych w instytucji uniemożliwia, w ocenie NIK, podjęcie stosownych działań nadzorczych nad realizacją ustawowych zadań z zakresu doradztwa rolniczego. W PODR nie funkcjonowało stanowisko ds. audytu wewnętrznego i stanowisko ds. zarządzania jakością, pomimo ich uwzględnienia w regulaminie organizacyjnym. Zatrudnione dwie osoby na stanowiska kierowników PZDR w Lesku i Nisku nie spełniały określonych przepisami warunków, co do wymaganych kwalifikacji zawodowych, jak również stażu pracy.

2. Wykorzystanie środków otrzymanych z budżetu państwa

OBSZAR

1. Wysokość i struktura przychodów wodr

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą wystąpił wzrost przychodów PODR, tj. z 17.375 w 2016 r., do 18.344 tys. zł w 2017 r. i 20.358 tys. zł. w 2018 r. W poszczególnych latach zrealizowane przychody były niższe od planowanych⁵⁶, tj. w 2016 r. planowano 18.291 tys. zł, w 2017 r. – 19.323 tys. zł, a w 2018 r. – 21.115 tys. zł. W latach 2016 – 2018 uzyskano przychody odpowiednio w wysokości 56.077 tys. zł, a planowano w wysokości 58.729 tys. zł, tj. planowane były wyższe od uzyskanych o 5%.

W strukturze przychodów najwyższą pozycję stanowiła dotacja celowa z budżetu państwa wynosząca odpowiednio 11.876 tys. zł, 12.434 tys. zł i 13.131 tys. zł z przeznaczeniem na dofinansowanie zadań własnych z zakresu doradztwa rolniczego⁵⁷ stanowiąca odpowiednio 68%, 73% i 67% w strukturze przychodów. Dotacja celowa na realizację zadań w zakresie wsparcia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (KSOW) z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w ramach PROW 2014 – 2020, dotycząca tworzenia Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR)⁵⁸ wynosiła odpowiednio 363 tys. zł, 164 tys. zł i 303 tys. zł, co stanowiło 1%, 1,4% i 1,5% przychodów PODR.

⁵⁶ Według zatwierdzonego przez Zarząd Województwa planu finansowego na 2016 r. i przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju na lata 2017 – 2018.

⁵⁷ art.4 ust.2 ustawy o jdr

⁵⁸ art. 55 ust.1 pkt. 3 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (Dz.U. 2018 r., poz. 627 ze zm.)

Łączna kwota środków dotacji przekazana przez Ministra RiRW z przeznaczeniem na działalność ustawową, zadania w zakresie SIR i środki na wydatki majątkowe oraz wykorzystana przez PODR w poszczególnych latach przedstawiała się następująco:

- w 2016 r. środki przekazane – 12.336 tys. zł, wykorzystane - 12.239 tys. zł, niewykorzystane środki – 97 tys. zł,
- w 2017 r. środki przekazane -13.588 tys. zł, wykorzystane - 13.422 tys. zł, niewykorzystane środki – 166 tys. zł,
- w 2018 r. środki przekazane - 14.031 tys. zł, wykorzystane - 14.004 tys. zł, niewykorzystane - 27 tys. zł.

W strukturze przychodów ww. dotacje z budżetu państwa przekazywane przez Ministra RiRW stanowiły odpowiednio 71% w 2016 r. (12.336 tys. zł,), 74% w 2017 r. (13.588 tys. zł), 69% w 2018 r. (14.031 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 1486, 1487 - 1495)

Ustalono, że. niższe od planowanych uzyskano przychody z tytułu środków UE, tj. środki te wystąpiły tylko w 2018 r. i wynosiły 1.074 tys. zł (planowano 1.462 tys. zł). Udział ich w strukturze przychodów stanowił 5%, Niższe od planowanych uzyskano także przychody z działalności gospodarczej, które w 2016 r wynosiły 4.466 tys. zł (planowano 5.286 tys. zł) , w 2017 r. – 5.576 tys. zł (planowano 6.467 tys. zł), w 2018 r. – 5.325 tys. zł (planowano 5.570 tys. zł). W ramach przychodów z działalności gospodarczej, przychody z tytułu wykorzystania mienia wynosiły 245 tys. zł w 2016 r. (planowane 250 tys. zł), 261 tys. zł w 2017 r. (planowane 270 tys. zł), 294 tys. zł w 2018 r. (300 tys. zł). Przychody z działalności gospodarczej stanowiły odpowiednio 25%, 30% i 26% w strukturze przychodów PODR. W kontrolowanym okresie nie uzyskiwano przychodów z tytułu zbycia mienia. Pozostałe przychody niezwiązane bezpośrednio z działalnością PODR wynosiły 85 tys. zł w 2016 r., 148 tys. zł w 2017 r. i 507 tys. zł w 2018 r.

Struktura przychodów z działalności gospodarczej PODR w latach 2016 – 2018 przedstawiała się następująco:

- wypełnianie wniosków UE: 2.373,3 tys. zł (53%), 2.564,2 tys. zł (48%), 2.425,6 tys. zł (46%),
- prowadzenie ksiąg rachunkowych: 540 tys. zł (11%), 591 tys. zł (11%), 608,4 tys. zł (11,5%),
- organizacja targów i wystaw: 134,2 tys. zł (3%), 160,5tys. zł (3,1%), 141,8 tys. zł (2,6%),
- działalność wydawnicza i poligraficzna: 111,4 tys. zł (2,5%), 94,7 tys. zł (1,7%), 91 tys. zł (1,7%),
- organizacja kursów i szkoleń: 139,3 tys. zł (3%), 185,8 tys. zł (3,5%),193,6 tys. zł (3,7%),
- usługi hotelowe, gastronomiczne: 883,4 tys. zł (19,8%), 879,3tys. zł (16,5 %), 862,6 tys. zł (16,4%),
- przychody z tytułu wykorzystania mienia: 247,6 tys. zł (5,5%), 265,4 tys. zł (5%), 297,5 tys. zł (5,6%),
- przychody z tytułu szacowania szkód łowieckich: 210 tys. zł (4,7%), 214,5 tys. zł (4%), 231 tys. zł (4,4%),
- badanie opryskiwaczy: 113,7 tys. zł (2,5%), 95,4 tys. zł (1,7%), 74,3 tys. zł (1,5%).

(akta kontroli str. 1486, 1065 - 1072)

Wysokość przychodów z działalności gospodarczej na jednego pracownika merytorycznego (z uwzględnieniem kadry zarządzającej) przedstawiała się następująco: 18.229 zł, 22.462 zł i 20.077 zł, a przychodów z odpłatnie wykonywanej działalności doradczej: 9.687 zł, 10.424 zł, 9.153 zł.

(dowód: akta kontroli str.1788)

2.Wysokość przekazywanych dotacji przez Ministra RiRW

W kontrolowanym okresie PODR nie otrzymywał dotacji podmiotowej. W latach 2016 – 2018 PODR corocznie otrzymywał z budżetu państwa dotacje celowe odpowiednio w wysokości 11.876 tys. zł, 12.474 tys. zł, 13.133 tys. zł z przeznaczeniem na wykonywanie zadań z zakresu doradztwa rolniczego, o których mowa w art. 4 ust.2 ustawy o jdr. Środki dotacji przekazywane były na podstawie corocznie zawieranych umów z Ministrem RiRW⁵⁹ określających harmonogram kosztów realizacji zadań z zakresu doradztwa rolniczego i zasady ich rozliczania. Środki dotacji zostały przeznaczone na funkcjonowanie PODR, w tym na wynagrodzenia pracowników. W poszczególnych latach wykorzystanie środków dotacji celowej na zadania z zakresu doradztwa rolniczego przedstawiało się następująco:

- w 2016 r. otrzymana kwota dotacji wynosząca 11.876 tys. zł została w całości wykorzystana. Na funkcjonowanie PODR wykorzystane zostały środki w kwocie 11.746 tys. zł oraz 130 tys. zł na wydatki majątkowe, a na wynagrodzenia pracowników – 10.984 tys. zł (94%).

- w 2017 r. przekazana została dotacja w kwocie 12.474 tys. zł, w tym ze środków rezerwy celowej - 580 tys. zł (cz.83, poz. 35). Środki te wykorzystane zostały w kwocie 12.434 tys. zł. Niewykorzystane środki w kwocie 40 tys. zł zostały terminowo zwrócone na rachunek Ministra RiRW (29 grudnia 2017 r.). Środki dotacji w kwocie 12.434 tys. zł zostały przeznaczone m.in. na wynagrodzenia pracowników wraz z pochodnymi – 11.262 tys. zł (90,6%),

- w 2018 r. przekazana została dotacja w kwocie 13.133 tys. zł i wykorzystana w kwocie 13.131 tys. zł.. Niewykorzystane środki w kwocie 2 tys. zł zostały terminowo zwrócone do Ministra RiRW (31.12.2018 r.). Środki dotacji w kwocie 13.131 tys. zł przeznaczone zostały na funkcjonowania PODR, z czego kwota 11.262 tys. zł została przeznaczona na wynagrodzenia (86%).

Łączna kwota przyznanych dotacji na realizację zadań ustawowych PODR wyniosła 37.483 tys. zł, a wykorzystana została w kwocie 37.441 tys. zł. Niewykorzystane środki w kwocie 42 tys. zł, terminowo zwrócone zostały na rachunek Ministra RiRW.

PODR zobowiązany został wg umowy, do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej środków otrzymanych z dotacji i wydatków dokonywanych z tych środków oraz przychodów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶⁰, w sposób umożliwiających identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Środki dotacji celowej oraz środki na wydatki majątkowe ewidencjonowane były na wyodrębnionym rachunku bankowym, a ewidencja księgowa na oddzielnym koncie księgowym w ramach zespołu 5 Koszty według typów działalności i ich rozliczenie.

Ustalono, że PODR terminowo przedkładał Ministrowi RiRW rozliczenia półroczne i roczne z wykonania zadań określonych umową dotacji, natomiast Minister RiRW

⁵⁹ Umowy dotacji wraz z aneksami na sfinansowanie zadań w zakresie doradztwa rolniczego, o których mowa w art. 4 ust.2 ustawy o jdr: z dnia 5 lutego 2016 r. Nr SAR/Drw-DC-WODR-9/2016 w sprawie dotacji celowej na 2016 r. z dnia 13 lutego 2017 r. Nr SAR/Drw-DC-WODR-9/2017 w sprawie przyznania dotacji na 2017 r., z dnia 12 marca 2018 r. nr SAR/Drw-DC-WODR-9/2018 o przyznaniu kwoty dotacji na 2018 r.

⁶⁰ Dz.U. z 2019 r. poz. 351

każdorazowo bez uwag zatwierdzał sprawozdania. Sprawozdania te zostały także pozytywnie zaopiniowane przez Radę

(dowód: akta kontroli str. 1496 – 1505, 1523 – 1539, 1574 – 1587)

Dyrektor PODR wyjaśnił, że przyczyną niewykorzystanych środków w ramach dotacji celowej, szczególnie za 2017 r. był skrócony okres możliwości rozliczenia dotacji z rezerwy celowej niezgodny z okresem przyjętym do kalkulacji do wniosku o przyznanie pomocy.

(dowód: akta konta str.1803 – 1815)

3. Wykorzystanie środków dotacji celowej

Środki dotacji celowej w łącznej kwocie 37.441 tys. zł zostały przeznaczone na realizację zadań określonych w art. 4 ust.2 ustawy o jdr. PODR wydatkował w badanym okresie przyznane dotacje celowe na działalność statutową i na wsparcie funkcjonowania SIR w sposób zgodny z celami i zadaniami na jakie zostały przyznane.

Analizie poddano łączną kwotę 768,2 tys. zł (8 dowodów księgowych) środków dotacji i stwierdzono, że wydatki zostały poniesione w celu wykonywania zadań, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy jdr⁶¹ i w celu wsparcia funkcjonowania KSOW w zakresie SIR, w tym poprzez realizację planu operacyjnego KSOW na poziomie województwa. Wszystkie wydatki zostały poniesione w sposób celowy, gospodarny i rzetelny. Wydatki te zostały wykazane w rozliczeniach rocznych z wykonania zadań finansowanych środkami dotacji.

W latach 2016 – 2018 planowana kwota środków na wydatki majątkowe wynosiła 1.554 tys. zł i została wykorzystana w wysokości 1.524,7 tys. zł. Kwota niewykorzystanych środków wynosząca 29,3 tys. zł została terminowo zwrócona na rachunek Ministra RiRW. W poszczególnych latach planowane i wykorzystane środki na wydatki majątkowe przedstawiały się następująco:

- w 2016 r. przekazane zostały środki w kwocie 130 tys. zł, która wykorzystana została w 100% (130 tys. zł). Środki te przeznaczone zostały na zakupy inwestycyjne, tj. 29 sztuk notebooków HP 650 na łączną kwotę 109 tys. zł oraz 1 serwera dostępowego Fortigate o wartości 21 tys. zł.

- w 2017 r. przekazane zostały środki w kwocie 850 tys. zł, a wykorzystana 824,3 tys. zł, tj. 97%. Niewykorzystane środki wynosiły 25,7 tys. zł. Z kwoty tej na wydatki inwestycyjne przeznaczone zostały środki w wysokości 207,2 tys. zł na odnowę nawierzchni dróg wewnętrznych, parkingów i chodników. Wydatki na zakupy inwestycyjne w kwocie 617,2 tys. zł przeznaczone zostały na wykonanie sceny estradowej w kwocie 49 tys. zł, nagłośnienie 23 tys. zł, zakup 50 sztuk komputerów z oprogramowaniem, zakup urządzenia wielofunkcyjnego Konica Minolta 159,3 tys. zł.

- w 2018 r. przekazane środki w kwocie 574 tys. zł, wykorzystane zostały w wysokości 570,4 tys. zł. Niewykorzystane środki wynosiły 3,6 tys. zł. Z kwoty tej na wydatki inwestycyjne przeznaczono 299,1 tys. zł, tj. dokonana została przebudowa dachu na budynku biurowo – magazynowym - 45,1 tys. zł, przebudowa wejścia do budynku administracyjno – biurowego - 61,3 tys. zł oraz przebudowa systemów grzewczych oraz zarządzania i sterowania energią - 192,7 tys. zł. Wydatki z przeznaczeniem na zakupy inwestycyjne wynosiły 271,4 tys. zł, z czego na zakup samochodu osobowego - 135,3 tys. zł, osłony śmietnikowej wraz z montażem - 13,9

---

⁶¹ Zbadane wydatki dotyczyły zaplanowanych wydatków majątkowych w latach 2016 – 2018 na zakup komputerów, remont sali wykładowej w budynku biurowym PODR oraz pozostałych wydatków sfinansowanych z dotacji celowej.

tys. zł, 2 namiotów wystawowych - 70 tys. zł, 2 ekspresów do kawy - 24,2 tys. zł i nagłośnienia - 27,9 tys. zł.

Zgodnie z warunkami umowy dotacji, środki na wydatki majątkowe ewidencjonowane były na odrębnym rachunku bankowym. Ewidencja księgowa prowadzona była na oddzielnym koncie księgowym zespołu 8 Kapitały, fundusze własne i wynik finansowy.

(dowód: akta kontroli str. 1506 – 1522, 1540 – 1563, 1588 – 1612)

W wyjaśnieniu Dyrektor PODR podał, że przyczyną niewykorzystanych środków było m.in. niższa niż planowana cena zakupu poszczególnych rodzajów wydatków majątkowych w związku z udzielaniem zamówienia publicznego.

(dowód: akta kontroli str. 1803 – 1815)

W latach 2016 – 2018 przeprowadzonych zostało 15 postępowań o udzielenie zamówień publicznych finansowanych ze środków dotacji oraz ze środków przeznaczonych na wydatki majątkowe, z czego 9 wg trybu uproszczonego oraz 6 w formie postępowań przetargowych. W wyniku analizy dwóch postępowań o udzielenie zamówienia publicznego przeprowadzonych w 2018 r.⁶², na realizację których wydatkowano 235 tys. zł, stwierdzono, że prawidłowo przeprowadzono postępowania, tj. przygotowano i udzielono zamówienia zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁶³.

(dowód: akta kontroli str. 1621 – 1664)

W latach 2016 – 2018 na podstawie zawartych umów z Ministrem RiRW (wraz z aneksami)⁶⁴ PODR otrzymał 1.048 tys. zł środków w celu wsparcia funkcjonowania KSOW na lata 2014 – 2020 w zakresie zadań SIR. Środki te przeznaczone zostały na realizację planu operacyjnego KSOW dla województwa podkarpackiego na lata 2016 – 2017 i 2018 - 2019.

W kolejnych latach kwota przekazanych przez Ministra RiRW środków na zadania z zakresu SIR wynikała z planu finansowego PODR. W 2016 r. przekazane zostały środki w kwocie 460 tys. zł, wykorzystane – 363 tys. zł, środki niewykorzystane stanowiły 97 tys. zł. W 2017 r. przekazane zostały środki w kwocie 264 tys. zł, a wykorzystane – 164 tys. zł, niewykorzystane – 100 tys. zł. W 2018 r. przekazane zostały środki w kwocie 324 tys. zł, wykorzystane – 303 tys. zł, niewykorzystane – 21,5 tys. zł. Łącznie przekazano 1.048 tys. zł, wykorzystanych zostało 830,1 tys. zł. Środki niewykorzystane wynosiły 217,9 tys. zł zostały terminowo zwrócone na konto Ministra RiRW. Środki te ewidencjonowane były na wyodrębnionym rachunku bankowym, a ewidencja księgowa na oddzielnym koncie księgowym w ramach zespołu 5 Koszty według typów działalności i ich rozliczenie.

Środki na zadanie SIR realizowane przez PODR przeznaczone zostały odpowiednio w latach na:

- zakup materiałów i usług obcych - 220,2 tys. zł, 92,2 tys. zł, 222,6 tys. zł,
- wynagrodzenia osobowe i bezosobowe wraz z pochodnymi (2 etaty) – 141,5 tys. zł, 72,2 tys. zł, 68,2 tys. zł,
- pozostałe koszty (delegacje) – 1,6 tys. zł i 11,7 tys. zł (2018 r.), w 2017 r. nie było takich kosztów.

⁶² Postępowanie w trybie zapytania ofertowego dotyczące dostawy nowego samochodu osobowego wyprodukowanego w 2018 r. (wartość zamówienia 116,5 tys. zł).

Postępowanie w trybie przetargu nieograniczonego przeprowadzone w 2018 r. dotyczące remontu sali wykładowej w budynku biurowym PODR na wartość przedmiotu zamówienia wynoszącą 96,2 tys. zł.

⁶³ Dz.U 2018, poz. 1986 ze zm.

⁶⁴ Umowa nr PT/zks-540-9/2016 z dnia 19 sierpnia 2016 r. zawarta pomiędzy Ministrem RiRW a PODR wraz z aneksem, umowa nr PT/zk-07309/2017 z dnia 14 lipca 2017 r. wraz z aneksem, umowa nr PT/zk-073-11/2018 z dnia 20 czerwca 2018 r.

Zakres zrealizowanych zadań dotyczących SIR wynikał z warunków umów zawartych z Ministrem RiRW w latach 2016 – 2018 oraz był spójny z zasadami współpracy z Siecią Europejskiego Partnerstwa Innowacyjnego (EPI). PODR w ramach tych zadań finansował wynagrodzenia 2 etatów, ponosił koszty delegacji pracowników działających na rzecz SIR. Zakres tych zadań obejmował organizację trzech konferencji, udział w targach, wystawach oraz w spotkaniach informacyjnych, a także organizację 6 wyjazdów studyjnych do innych krajów UE.

(dowód: akta kontroli str. 1672 – 1687, 1692 – 1705, 1707 - 1719)

W wyjaśnieniu Dyrektor PODR podał, że niewykorzystanie środków przeznaczonych na zadania SIR wynikało głównie z obniżenia zaplanowanych kosztów spowodowanego rzeczywistymi cenami usług. W działalności PODR rozgraniczane są działania statutowe PODR od działalności SIR i nie powiela się zakresy zadań realizowanych w ramach SIR ukierunkowanych na problemy innowacyjności w rolnictwie województwa podkarpackiego.

(dowód: akta kontroli str. 1803 – 1815)

W 2018 r. zwiększony został plan finansowy PODR o kwotę 1.462 tys. zł środków UE na realizację 3 projektów szkoleniowych współfinansowanych ze środków EFRROW w ramach PROW 2014 – 2020, działania „Transfer wiedzy i działalność informacyjna”. Środki te przekazane zostały na podstawie zawartych umów przez PODR z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie. Łączna kwota wykorzystanych środków wynosiła 1.074 tys. zł. Środki niewykorzystane wynosiły 388 tys. zł (26,5%).

Realizacja umów o dofinansowanie przedstawiała się następująco:

- 55 szkoleń dla 1635 uczestników w zakresie *norm i wymogów wzajemnej zgodności w województwie podkarpackim przeprowadzonych* w okresie od 1 września do 31 grudnia 2018 r. (1 dniowe, 7 godzin lekcyjnych). Planowane koszty kwalifikowalne wynosiły 445.957 zł, z czego sfinansowane ze środków EFRROW - 283.762,43 zł oraz z krajowych środków publicznych - 162.194,43 zł. W ramach tego projektu wykorzystano 428.822 zł (96%). Koszt jednego szkolenia wynosił 7,8 tys. zł, co w przeliczeniu na 1 uczestnika wynosiło 262 zł.
- 21 szkoleń dla 620 uczestników szkolenia w zakresie *nowoczesnego chowu świń i bydła na Podkarpaciu* (2 dniowe). Koszty kwalifikowalne wynosiły 309.378 zł, z czego środki EFRROW – 196.857 zł oraz wkład krajowy – 112.521 zł. Na realizację zadania wykorzystano 293.661 zł. Koszt jednego szkolenia wynosił 14,7 tys. zł, co w przeliczeniu na 1 uczestnika wynosiło 499 zł
- 43 szkoleń dla 1288 uczestników w zakresie *nowoczesnych technologii uprawy zbóż w województwie podkarpackim* (2 dniowe). Koszty kwalifikowalne wynosiły 368.676 zł, z czego środki EFRROW – 234.589 zł, wkład krajowy – 134.087 zł. Środki wykorzystane wynosiły 351.091 zł. Koszt jednego szkolenia wynosił 8,5 tys. zł, co w przeliczeniu na 1 uczestnika wynosiło 286 zł.

Ustalono, że tematyka szkoleń zrealizowanych ze środków EFRROW była taka sama jak finansowana ze środków dotacji celowej i wykonywana w ramach zadań ustawowych. Np. w 2018 w ramach działalności ustawowej PODR zrealizował 11 szkoleń z zakresu *norm i wymogów wzajemnej zgodności*, 264 szkoleń z technologii produkcji roślinnej oraz 220 szkoleń z produkcji zwierzęcej.

(dowód: akta kontroli str. 1723 – 1750, 1751 – 1766, 1767 – 1770)

4. Wysokość i struktura kosztów

W PODR koszty ewidencjonowane były w sposób umożliwiający sporządzenie planu finansowego i sprawozdania z wykonania planu finansowego oraz rocznego

sprawozdania finansowego bilansu, rachunku zysku i strat⁶⁵. Zgodnie z obowiązującą w PODR polityką rachunkowości nie prowadzono odrębnej ewidencji kosztów z podziałem na kategorie zadań określonych w art.4 ust.2 ustawy o jdr. W sprawozdaniach z wykonania planu finansowego uwzględniane były dane dotyczące wykorzystania środków z dotacji celowej, środków na wydatki majątkowe, środków z przeznaczeniem na SIR, a także środków pochodzących z działalności gospodarczej PODR.

(dowód: akta kontroli str.1771)

Wysokość kosztów ogółem na jednego pracownika PODR wynosiła w badanym okresie: 58.372 zł, 60.383 zł, 64.993 zł. Udział kosztów finansowanych z dotacji do kosztów ogółem wynosił odpowiednio: 68,2%, 68,8%,66,7%.

W poszczególnych latach zakres tych zadań PODR określony został w ustawie budżetowej w budżecie zadaniowym, funkcja państwa 21. Polityka rolna i rybacka, zadanie 21.5 Wsparcie gospodarstw rolnych, rozwój wsi oraz żywność regionalna, tradycyjna i systemy jakości żywności, podzadanie 21.5.5. Doradztwo rolnicze, 21.5.5.3 działanie, dla którego zdefiniowano miernik: liczba odbiorców usług doradczych, szkoleniowych, informacyjnych i upowszechnieniowych. W ustawie budżetowej na 2016 r. określona została wartość miernika na poziomie 161 tys. odbiorców usług szkoleniowych, doradczych, informacyjnych i upowszechnieniowych. Według rocznych sprawozdań RB-BZ2 z wykonania planu finansowego państwowej osoby prawnej w układzie zadaniowym oraz sprawozdań z wykonania wartości miernika w układzie zadaniowym ustalono, że w 2016 r. PODR wykonał miernik budżetu zadaniowego w 139%, świadcząc usługi dla 223,6 tys. odbiorców. Na 2017 r. ustalona została wartość miernika na poziomie 161 tys. odbiorców, natomiast miernik ten zrealizowany został w 124%, świadcząc usługi dla 199.368 odbiorców. Na 2018 r. wartość miernika ustalona została na poziomie 220.000 osób, a wykonanie wynosiło 229.017 tys. osób, tj. 105%.

Z realizacji planu finansowego PODR za lata 2016 – 2018 sporządzane były sprawozdania w szczególności określonej przepisami rozporządzenia *w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej oraz sporządzania planu finansowego jednostek doradztwa rolniczego*. PODR sporządzał plan finansowy i sprawozdanie z jego wykonania wyszczególniając paragrafy klasyfikacji budżetowej. W związku z tym w celu prawidłowego sporządzania sprawozdania z wykonania planu finansowego w układzie kasowym (cz. B sprawozdania) przyjęto w PODR zasadę, że po trzycyfrowym oznaczeniu konta syntetycznego w analityce kosztów według rodzajów kolejne trzy cyfry oznaczają paragraf wydatków. Dokumenty związane z wydatkami były ewidencjonowane łącznie z wyciągiem bankowym. Na każdym dokumencie kosztowym wydatkowym zapisem był dekret z trzycyfrowym oznaczeniem konta syntetycznego w analityce kosztów według rodzajów, gdzie kolejne trzy cyfry oznaczają paragraf wydatkowy. Prowadzony w PODR sposób ewidencjonowania i dekretacji na dokumentach wydatkowych został uszczegółowiony w zakładowym planie kont, który to został zaktualizowany w toku niniejszej kontroli zarządzeniem nr 28/2019 z 14 maja 2019 r. wydanym przez Dyrektora PODR.

(dowód: akta kontroli str. 1665 – 1667, 1668 – 1670, 1789 – 1799, 1800)

⁶⁵ Rozporządzenia Ministra Finansów z 22 grudnia 2009 r. *w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej oraz sporządzania planu finansowego jednostek doradztwa rolniczego* (Dz.U. 2018, poz. 2347) - zgodnie z załącznikiem od 2017 r. plan finansowy sporządza się zgodnie ze wzorem formularza określonym w załączniku do rozporządzenia wydanego na podstawie art. 138 ust. 6 ustawy o finansach publicznych. W tym samym układzie sporządza się sprawozdanie z wykonania planu finansowego.

5. Zatrudnienie i wynagrodzenie

W okresie objętym kontrolą stan zatrudnienia w PODR w przeliczeniu na pełne etaty wynosił na koniec 2016 r. - 304, na koniec 2018 r. – 310, a na koniec 2017 r. – 303 etaty. Zwiększyła się w tym okresie liczba etatów pracowników merytorycznych z 242 do 261, w tym zatrudnienie w PODR z 46 do 48 etatów oraz w PZDR z 196 do 213 etatów. Wzrost zatrudnienia wynikał głównie ze zwiększonej liczby zadań, które przekazywane były dla PODR w latach 2016 – 2018. W kontrolowanym okresie zrezygnowało z zatrudnienia w PODR 31 pracowników merytorycznych, tj. 14 w 2016 r., 5 w 2017 r. i 12 w 2018 r. W okresie tym zatrudnionych zostało 60 pracowników merytorycznych, tj. 8 w 2016 r. 24 w 2017 r. 28 w 2018 r. Najczęściej wymienianymi przyczynami rezygnacji z zatrudnienia w PODR był niski poziom wynagrodzenia. Potwierdziły to także badania ankietowe przeprowadzone w grupie 50 pracowników PODR, którzy w 85% wskazywali, że wynagrodzenie nie motywowało ich do pracy.

Łączna kwota środków na wynagrodzenia zwiększyła się z 11.814 tys. zł w 2016 r., do 12.032 tys. zł w 2017 r. i 12.047 tys. zł w 2018 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie przypadające na 1 etat pracownika PODR wynosiło odpowiednio 3.238 zł w 2016 r., 3.309 zł w 2017 r. i 3.238 zł w 2018 r. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie na 1 etat pracownika merytorycznego wynosiło w 2016 r. 3.341 zł, w 2017 r. – 3.330 zł, a w 2018 r. – 3.128 zł. Wynagrodzenia te były niższe w porównaniu do przeciętnej płacy w województwie wynoszącej 3.501 zł w 2016 r., 3.684 zł w 2017 r. i wynagrodzenia w rolnictwie wynoszącego 4.824 zł w 2016 r. i 4.827 zł w 2017 r.

Najniższa kwota miesięcznego wynagrodzenia brutto w grupie doradców wyniosła 2,0 tys. zł w 2016 r., a najwyższa 5 tys. zł, w 2017 r. – 2,1 tys. zł i 5,1 tys. zł, a w 2018 r. 2,6 tys. zł i 5,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str.1772 – 1775, 1776, 1777)

6. Gospodarowanie majątkiem wodr

W kontrolowanym okresie PODR nie nabywał akcji ani też obligacji. Przychody z tytułu odsetek od zgromadzonych wolnych środków pieniężnych na rachunkach bankowych wynosiły 31 tys. zł w 2016 r., 22 tys. zł w 2017 r. i 18 tys. zł w 2018 r.

Wg stanu na koniec 2018 r. łączna wartość netto środków trwałych⁶⁶ PODR obejmujących: grunty, budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i morskiej, środki transportu wynosiła 9.035 tys. zł. Wartość tych środków trwałych w porównaniu do stanu z końca 2016 r. wynoszącego 9.036 tys. zł nie uległa zmianie. Wartość umorzeń wynosiła w tym okresie 642 tys. zł, natomiast wartość zakupów 641 tys. zł. Zwiększenia majątku w poszczególnych latach dotyczyły: odnowy nawierzchni dróg wewnętrznych (207 tys. zł), przebudowy dachu na budynku biurowo – magazynowym (45 tys. zł), przebudowy wejścia do budynku administracyjno – biurowego (61 tys. zł), przebudowy systemów grzewczych oraz zarządzania i sterowania energia (193 tys. zł), zakupu samochodu osobowego (135 tys. zł). Niewykorzystywany majątek do działalności doradczej został w całości wynajęty gminie Boguchwała obejmujący budynek pałacu i biblioteki. W budynku administracyjnym PODR powierzchnia 391,2 m² pomieszczeń została wynajęta gminie Boguchwała. Pozostała część składników majątkowych PODR wykorzystywana była do zadań doradczych.

Koszty utrzymania, remontów i nakłady inwestycyjne związane z gospodarowaniem majątkiem PODR sfinansowane ze środków dotacji i z przychodów z działalności gospodarczej wynosiły:

⁶⁶ Wartość brutto z uwzględnieniem umorzenia

- w 2016 r. - 485,3 tys. zł, z czego środki dotacji celowej 40 tys. zł i 445,3 tys. zł środki z działalności gospodarczej,

- w 2017 r. - 685,1 tys. zł, z czego środki dotacji celowej 247,2 tys. zł i 437,9 tys. zł środki z działalności gospodarczej,

- w 2018 r. - 1.147 tys. zł, z czego środki dotacji celowej 693,5 tys. zł, 453,5 środki z działalności gospodarczej.

W przypadku wykonywania zadań doradczych odpłatnych uwzględniane były koszty utrzymania majątku WODR. Np. w działalności szkoleniowej, konferencyjnej w kalkulacji kosztów za 1 godzinę uwzględniane były koszty utrzymania majątku.

W wyjaśnieniu dyrektor PODR podał, że zasoby majątkowe w siedzibie PODR w pełni zabezpieczają potrzeby związane z realizacją zadań ustawowych. W celu realizacji zadań w związku zobowiązującą strukturą organizacyjną PODR korzysta z obcych składników majątkowych z przeznaczeniem na biura do doradców gminnych i powiatowych w 21 PZDR.

(dowód: akta kontroli str. 1803 – 1815)

Koszty korzystania z obcych składników majątkowych dotyczyły wynajmu i korzystania z pomieszczeń z przeznaczeniem na biura dla pracowników gminnych i powiatowych PODR. W 2016 r. wyniosły 375,6 tys. zł, w 2017 r. – 402,5 tys. zł i w 2018 r. – 441,6 tys. zł.

W kontrolowanym okresie nie występowały przychody ze sprzedaży majątku. Dyrektor PODR nie występował do Ministra RiRW o wyrażanie zgody na podejmowanie decyzji dotyczących mienia i gospodarki finansowej przekraczającej zwykły zarząd.

(dowód: akta kontroli str. 1778 – 1784, 1785, 1786 – 1787)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie zadań w powyższym zakresie. Wydatki poniesione na działalność statutową PODR były celowe, gospodarne i zostały rzetelnie rozliczone zgodnie z ewidencją finansowo – księgową.

OBSZAR

3. Usługi w zakresie nowoczesnych technologii oraz ekonomiki i organizacji produkcji rolnej.

Opis stanu
faktycznego

W 2018 r. MRiRW w ramach priorytetów działalności doradczej wskazało m.in. Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w zakresie: rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego, upowszechniania nowych rozwiązań z nauki do praktyki, usprawnienia przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki. W 2017 r. MRiRW zarekomendowało w ramach działalności doradczej upowszechnianie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich. W 2016 r. - priorytety działalności doradczej nie dotyczyły tych zagadnień.

(akta kontroli str. 67-70, 83-86)

Roczne programy działalności PODR na lata 2016-2018 uwzględniały priorytety i zadania doradcze w zakresie stosowania nowoczesnych technologii i ekonomiki i organizacji produkcji w formie szkoleń i działalności informacyjnej

(akta kontroli str. 193-194, 432-439, 445-449, 658-661)

Na podstawie danych zamieszczonych w sprawozdaniu z realizacji rocznego programu działalności w 2018 r., 2017 r. 2016 r. ustalono, że PODR podejmował działania wzmacniające transfer wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą polegające na usługach doradczych w zakresie stosowania nowoczesnych technologii i ekonomiki i organizacji produkcji w celu opracowania nowych innowacyjnych rozwiązań w zakresie rolnictwa. Działania te polegały na:

w 2018 r.:

- rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego - przeprowadzonych zostało 175 szkoleń oraz 31 szkoleń wyjazdowych z zakresu prawidłowej technologii uprawy poszczególnych grup roślin, 61 szkoleń i 9 szkoleń wyjazdowych na temat technologii produkcji zwierzęcej, siedem wojewódzkich konferencji na temat technologiczno-ekonomicznych aspektów hodowli i uprawy niektórych grup owoców. Doradcy udzielali informacji na temat m.in. technologii uprawy poszczególnych grup roślin, poprawy genetyki utrzymywania zwierząt, stosowania dozwolonych technologii chowu, założeń integrowanej produkcji roślin rolniczych i upraw warzywniczych. W celu rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego działalność informacyjna polegała na udzielaniu informacji ustnych, wydawaniu miesięcznika, ulotek i broszur, zamieszczaniu wzmianek na stronie internetowej PODR.

- upowszechnianiu nowych rozwiązań z nauki do praktyki - przeprowadzonych zostało 35 szkoleń i 23 szkolenia wyjazdowe na temat m.in. nowych odmian w uprawie warzyw gruntowych, roślin sadowniczych, roślin ozdobnych, w szkółkarstwie, innowacji w uprawach warzywniczych i sadowniczych, nowoczesnej gospodarce pasiecznej. Zorganizowano także sześć konferencji z zakresu mechanizacji rolnictwa, innowacyjnych technologii w produkcji roślinnej i zwierzęcej, nowości w uprawie roślin ozdobnych. Udzielono 1024 informacji i 38 demonstracji na temat m.in. nowych rozwiązań technologicznych w produkcji rolniczej, innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach agroturystycznych i w turystyce wiejskiej.

- usprawnieniu przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki, w tym celu PODR współpracował z instytucjami i organizacjami z otoczenia rolnictwa celem wdrożenia zdobyczy naukowych do praktyki rolniczej.

(akta kontroli str.732-734, 1386-1395)

W 2017 r. w ramach realizacji priorytetu MRiRW pn: Upowszechnianie innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich - zorganizowano trzy konferencje na temat Innowacyjnych metod howu i hodowli królików, Nowości w hodowli i uprawie ziemniaka, Innowacyjności agroturystyki i turystyki wiejskiej. Przeprowadzono 63 szkolenia i jedną konferencję z zakresu nowych rozwiązań w produkcji roślinnej, nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej. Doradcy z PODR udzielili 1351 informacji nt. nowych rozwiązań technicznych w produkcji rolniczej (dobór maszyn i urządzeń w rolnictwie), zastosowanie w żywieniu bydła wozów paszowych. Prowadzono działalność informacyjną w zakresie innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach agroturystycznych, w turystyce wiejskiej oraz promowano innowacyjne podejście do dziedzictwa kulturowego - udzielono 340 informacji w tym zakresie. Ponadto zorganizowano 75 demonstracji, w ramach których prowadzone były doświadczenia odmianowe mające na celu sprawdzenie jakości i wielkości plonu nowych odmian warzyw, ich zachorowalności, wrażliwości na niekorzystne warunki meteorologiczne, przydatności do produkcji towarowej i do przetwórstwa. W czasie dwóch cyklicznych imprez - Dni Otwartych Drzwi połączonych z XIX Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych oraz Jesiennej Giełdy Ogrodniczej podczas których rolnicy zapoznali się z nowoczesnymi technologiami produkcji. Imprezy te promowały postęp

biologiczny w chowie i hodowli zwierząt oraz wdrażanie postępu biologicznego w uprawie roślin na bazie pola doświadczalnego PODR.

(akta kontroli str. 524-525, 1386-1395)

W 2016 r. w ramach szkoleń, konferencji, działalności informacyjnej zrealizowano zagadnienia związane z przekazywaniem innowacji technologicznych i osiągnięć naukowych do praktyki rolniczej. Zorganizowanych zostało w tym zakresie 35 szkoleń, siedem konferencji, udzielono 1330 informacji i 54 demonstracji. Odbiorcami tych usług byli rolnicy, ogrodnicy, hodowcy i inni mieszkańcy obszarów wiejskich.

(akta kontroli str. 1386-1395)

Realizując zadania związane ze stosowaniem nowoczesnych technologii i ekonomiki i organizacji produkcji, PODR współpracował m.in. z następującymi podmiotami :

- Małopolskie Centrum Biotechniki Sp. z o.o. w Krasnem (konferencja Technologiczno-Ekonomiczne aspekty chowu bydła - 2017 r.)
- Stacja Hodowli i Unasienniania Zwierząt w Bydgoszczy, firma DanBred (konferencja Weterynaryjno-Ekonomiczne aspekty produkcji trzody chlewnej - 2017 r.)
- Yara Poland, Agrimpex, Vivai Mazzoni (konferencja Wiosna na podkarpackich plantacjach truskawek i malin - 2017 r.)
- CDR Radom, Wojewódzki Inspektorat Weterynaryjny w Krośnie, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rzeszowie (konferencja Wsparcie przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w świetle PROW 2014-2020)
- Instytut Ochrony Roślin-Państwowy Instytut Badawczy w Poznaniu - wspólna obsługa platformy sygnalizacji agrofagów
- Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt w Warszawie (XIX Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych - 2017 r.)

(akta kontroli str. 526-532, 557, 571)

- prof. dr hab. [...] ⁶⁷ - Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie - (konferencja Wykrywanie i Rozpoznawanie chorób pszczoł, 2018 r.)
- Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej "POLSUS" - (konferencja Weterynaryjno-ekonomiczne aspekty produkcji trzody chlewnej - 2018 r.)
- przedstawiciele Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie - (konferencja Innowacyjne rozwiązania mechanizacyjne zbioru traw z użytków zielonych - 2018 r.)
- firma Foton Technik Sp. z o.o., firma ALTERECO - (konferencja Nowe rozwiązania z zakresu OZE w gospodarstwie rolnym - 2018 r.)

(akta kontroli str. 743)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Ośrodek realizując zadania ustawowe świadczył usługi dotyczące stosowania nowoczesnych technologii i ekonomiki i organizacji produkcji oraz podejmował współpracę z podmiotami działającymi w obszarze rolnictwa i rozwoju wsi.

⁶⁷ Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1429 ze zm.) NIK wyłączyła jawność informacji w zakresie imienia i nazwiska, ze względu na prywatność osoby fizycznej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek   Zapewnienie w procesie zatrudniania pracowników PODR przestrzegania przepisów prawa w zakresie wymaganych kwalifikacji zawodowych i stażu pracy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 24 maja 2019 r.

Kontrolerzy
Alina Walenia
główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
p. o. Wiesław Motyka

/-/

/-/

Dagmara Mazurkiewicz-Karasińska
główny specjalista kontroli
państwowej

/-/